GOA REVOLUTION DAY

18 th June 1999

गौंया क्रांती दिन

गोवा क्रांती दिन

१८ जून १९९९

गोंय क्रांती दिन १९९९

१८ जून १९४६ हो दिस स्वातंत्र्यताय झुजाच्या इतिहासात भांगराचो दिस म्हूण ओळखुपांत येता. ह्याच दिसा नामनेचे सुटके झुजारी आनी नांवाजते समाजवादी फुडारी डॉ. राम मनोहर लोहिया हाणी वसाहती सत्ताधिशानी गोंय सोडचें म्हूण उत्स्फूर्त उलो दिलो.

आतां लोहिया मैदान म्हूण वळखतात त्या मडगांवच्या प्रमुख शार चौकांत १८ जून १९४६ ह्या दिसा ५३ वर्सा पयली भरिल्ल्या व्हड सभेत डॉ. राम मनोहर लोहिया हाणी पुर्तूगिज सत्ता धुडकायली आनी तांच्या खर भाषणान लोकांच्या मनात परकी राजवटीआड झुजपाची ज्योत पेटयली. गोंयकारामदीं धाडसाची भावना जागी झाली आनी तांची नैतिकताय लोहियाच्या भाषणान वाडली. तेन्नासावन स्वातंत्रयताय चळवळीक गती मेळ्ळी. राष्ट्रवादाच्या भावनेन शेकडो लोक चळवळीत सामील जाले. १८ जून १९४६ ह्या दिसान गोंयच्या स्वतंत्रताय चळवळीत क्रांती निर्माण केली.

गोंय स्वातंत्र्य चळवळीच्या इतिहासातल्या ह्या परजळीत घटनेचे यादस्तीक दर वर्सा १८ जून गोंय क्रांती दिस म्हूण आमी मनयतात.

ह्या दिसा गोंय स्वतंत्रताय चळवळीच्या भांगरा इतिहासाची आनी सुटके झुजाऱ्यांच्या अतुलनीय त्यागाची याद करुन दिता. गोंयच्या सुटके झुंजात योगदान दिल्या जाण-अजाण सुटके झुजाऱ्यांक आदरांजली ओपतात.

ह्या वर्सा क्रांती दिनी ४० सुटके झुजाऱ्यांचो माननीय मुख्यमंत्री श्री. लुईझिन फालेरो यांच्या हस्तुकी भोवमान जातलो. हातूंत १४ सर्गेस्त आनी २६ हयात आशिल्ल्या सुटके झुजाऱ्यांचो आसपाव आसा.

स्वातंत्र्य सैनिकांक विनम्र अभिवादन.

१८ जून १९९९.

सर्गेस्त

आंतोनियो व्हिएगस

सर्गेस्त आंतोनियो व्हिएगस हे सासष्टी तालुक्यातल्या कारमोणा गावचे.ते स्वत: जावन मुक्ती चळवळीन सामील जाले. १९४६ वर्सा जेन्ना डॉ. राम. मनोहर लोहिया गोंयात आशिल्ले तेन्ना ताणी मडगाव भाषण केले. तांका पुर्तुगेज पोलिसांनी अटक केली आनी उपरांत सोडून दिले.

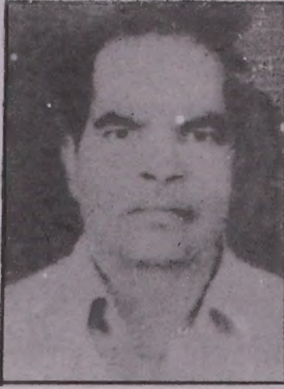
ताणी बेळगाच्यान पोस्टरां, पत्रकां हाडून गोंयात वाटली.

१९५४ वर्सा तांका कारमोणा हांगा तांच्या घराकडेन अटक केली आनी पाच वर्सा कठोर बंदखणीची ख्यास्त फावो केली.चार वर्सा उपरांत तांची सुटका केली पण ताणी भायर वचपाक नकार दिलो आनी एक वर्स बंदखण भोगली.

डॉ. गायतोंडे, ख्रिस्तो फुर्तादो, नागेश करमली, पांडुरंग मुळगांवकर हे तांचे हेर सांगाती आशिल्ले.

८ मार्च, १९६८ वर्सा ते संवसाराक अंतरले.

ΥΥΥ
ΥΥ
Υ

दत्ताराम कृष्णराव देसाय

सर्गेस्त दत्ताराम देसाय हांचो जल्म डिचोली तालुक्यातल्या साखळी गावांन जालो. तांचे मराठीतल्यान मुळावे शिकप जाला. ते नॅशनल काँग्रेस गोंयचे वांगडी आशिल्ले. ताणी दोडामार्ग हांगासन बाळकृष्ण जोशी हांणी पुरवण केल्ली पोस्टरा, पत्रका वाटली आनी चिकटायली. १९५४ वर्सा तांका अटक जाली. तांका ट्रिब्यूनलामुखार उबो करून १८ म्हयन्याची बंदखण फावो केली. १९५६ वर्सा तांची सुटका केली. सुटकेउपरांत ताणी राष्ट्रीय कारवायांनी सहभागी जावपांचे चालूच दवरले.

१९७२ वर्सा केंद्र सरकारान तांका ताम्रपत्र भेटोवन तांचो भोवमान केला.

शिवाजी देसाय, शिवनाथ हिंदे आनी आपा गावकर हे ताचे सांगाती आशिल्ले.

ते व्यवसायान शेतकार आशिल्ले.

ϒϒϒ
ϒϒ
ϒ

गजानन प्रभूदेसाय

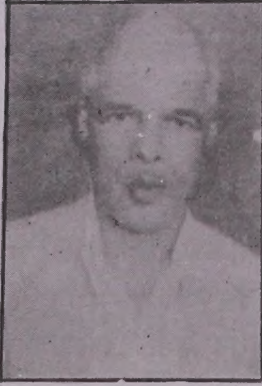

सर्गेस्त गजानन विठ्ठल प्रभूदेसाय हांचो जल्म तालुक्यातल्या खोला गावांन जालो. तांचे लायसियम शिकप जाला. 'आवाज द इंडिया' ह्या पुर्तुगेज दिसाळ्याचे उपसंपादक आशिल्ले. ह्या दिसाळ्यातल्यान राष्ट्रवादी नियाळ उजवाडायताले. १९५५ वर्सा पुर्तुगेज सरकारान ह्या दिसाळ्याचेर बंदी घातली. तांका अटक करून स म्हयने बंदखणीत दवरले. बंदखणीतल्यान सुटके उपरांत ते बेळगावा गेले आनी थंयच्यान ताणी आपल्यो राष्ट्रवादी कारवायों चालू दवरल्यो. मे १९५० वर्सा तांची नॅशनल काँग्रेस गोंयच्या (बेळगाव शाखा) कार्यकारी समितीचेर वांगडी म्हूण नेमणूक जाली. १९५५ वर्सा ते आझाद गोमंतक दलात सामील जाले. स्वातंत्र्यामेरेन तांणी आझाद गोमंतक दलाच्या "आझाद गोवा रेडिओ" ह्या गुपीत रेडिओ स्टेशनावेल्यान राष्ट्रवादी कारवायांचो प्रचार करपाचो वावर केलो.

आर्मादो सांतान परेरा,- लुईस मेंडीस, वसंत पांडुरंग बोरकर हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

१९८१ वर्सा ते संसाराक अंतरले.

कुमुदचंद्र वासुदेव प्रभूदेसाय

सर्गेस्त कुमुदचंद्र वासुदेव प्रभूदेसाय हांचो जल्म ५ सप्टेंबर १९१९ ह्या दिसा सासष्टी तालुक्यातल्या कुंकळये गावांन जालो. तांचे मराठी आनी पुर्तुगेज भाषेत मुळावे जाल्यार इंग्रजी भाषेत माध्यमिक शिकप जाला. मुक्ती चळवळीच्या काळात ते नॅशनल काँग्रेस गोंयचे वांगडी आशिल्ले. ताणी पत्रका वाटली. ताणी मुखेल सुटके झुजाऱ्यांक म्हायती दिली आनी गुपीत बसकांनी सहभागी जाले. १९५६ वर्सा ऑल्विन कुयेलो फुडारपणाखाल तेरेखोल हांगा सत्याग्रह घडोवन हाडलो. तांका अटक करून पाच वर्सा बंदखणीसयत दोन वर्सा दंडाची ख्यास्त फावो केली. तशेच १५ वर्साखातीर राजकीय हक्क काडून घेतले. तांका तांचे दुकान बंद करपाक लायले. प्रत्येक दिसा पोलीस स्टेशनाचेर येवन वचपाच्या अटीचेर १९५८ वर्सा तांची सुटका केली.

१९७६ वर्सा केंद्र सरकारान ताम्रपत्र भेटोवन तांचो भोवमान केला.

मुक्तीउपरांत साबार सामाजिक, धार्मिक आनी हेर संघटनाकडेन तांचो संबंध आशिल्लो. अष्ठगृहर मंडळ काँग्रेसीचे ते अध्यक्ष आशिल्ले. ते रिवण ग्रामपंचायतीचे वांगडी आशिल्ले. माधव बीर, राम काकोडकर, कृष्णकांत हेगडे देसाय, माधव पंडित, कृपावंत लांजेकर, आनी राघोबा मळीक हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

ते व्यवसायान शेतकार आशिल्ले.

लुईस गाब्रियल मेंडिस

सर्गेस्त लुईस गाब्रियल मेंडिस हांचो जल्म ४ ऑगस्ट १९१६ ह्या दिसा सासष्टी तालुक्यातल्या वेळ्ळी गावांन जालो. तांणी एल. एल. बी. शिकप घेतला. ते इंडियन कॉँग्रेसचे वांगडी आशिल्ले आनी उपरांत ते नॅशनल कॉँग्रेस गोंयचे वांगडी जाले. ते भारत छोडो चळवळीत सहभागी जाले. १९३९-४० मेरेन ते गोमंतक प्रजा मंडळाचे सचिव आशिल्ले. १९४० त ताणी गोमन्तक ह्या इंग्लिश नेमाळ्याचे संपादन केले आनी १९५४ वर्सा मुंबय हांगासावन प्रकाशित जावपी "गोवा" ह्या नेमाळ्यात कोंकणीतल्यान लेख बरयले. तरणाट्यामदी राजकीय जाणविकाय जागोवपाखातीर ताणी यत्न केलो. तांच्याआड अटक वॉरंट काडली. तांच्या घराचेर तीनवेळा धाड घातली.

मॅरीटाईम लेबर युनियन ऑफ इंडियाचे ते संस्थापक वांगडी आनी सरसचिव आशिल्ले. गोवा क्लब फेडरेशन बॉम्बेचे ते सरसचिव आशिल्ले. मुक्तीउपरांत गोवा (टॉडी-टॅपर) रेंदेर संघटनेचे ते संस्थापक वांगडी आनी संघटनेचे सरसचिव आशिल्ले. ते व्यवसायान वकील आशिल्ले.

७ मार्च १९७३ ह्या दिसा ते संवसाराक अंतरले.

१११
११
१

नामदेव विनायक रायकर

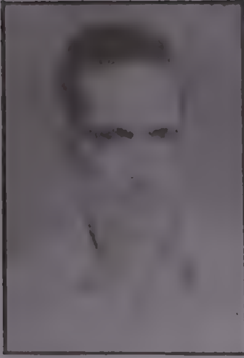
सर्गेस्त नामदेव विनायक रायकर हांचो जल्म ३० डिसेंबर १९३५ ह्या दिसा मडगावा जालो. तांचे मराठीतल्यान माध्यमिक आनी नॉन-मॅट्रीक शिकप जाला. १९५४ वर्सा ते नॅशनल काँग्रेस गोंयचे वांगडी जाले. १९५५ वर्सा ते गोंय लिबरेशन आर्मीचे वांगडी जाले. तांणी सत्याग्रहींच्यो बसका घेतल्यो. पत्रका वाटली. सासष्टीत बावटे उबयले. मे १९५६ वर्सा व्यंकटेश कुंदे हांच्या आदारान वेळ्ळी हांगाच्या पुर्तुगेज स्कुलाक उजो लायलो. आगगाडयेच्या डब्यान टाईम बॉम्ब दवरलो. ह्या टाईम बॉम्बाचो चांदर-मडगाव दरम्यानच्या रेल्वे स्टेशनार स्फोट जालो. जून १९५६ वर्सा मडगाव स्टेशनार बॉम्ब दवरलो. स्फोटकानी ल्हान पूल उध्वस्त केले.टेलेफोनाच्यो वायरी कापल्यो. पुर्तुगेज मिलीटरी जीपीचेर हातबॉम्ब शेवटीलें. शिम हुपून शिबीराक हाजीर रावले. १३ ऑगस्ट १९५६ ह्या दिसा तांका अटक जाली. बंदखणीत तांचे दोन म्हयने छळणूक केली. १९५८ वर्सा तांका ट्रिब्यूनलामुखार उबो करुन २४ वर्सा कठोर बंदखण फावो केली. आग्वाद बंदखणीत साडेपाच वर्सापरस चड बंदखण फावो जाली. तांची मुक्ती दिसा सुटका जाली.

भारत सरकारान तांका ताम्रपत्र भेटयला.

वसंत कारापूरकर, गोपाळ विर्जीनकार आनी डॉ. घनश्याम कंटक हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

ररर
रर
र

सूर्यकांत विठ्ठल थळी

सर्गेस्त सूर्यकांत विठ्ठल थळी हांचो जल्म २९ जुलय १९२९ ह्या दिसा बार्देस तालुक्यातल्या हणजुणे गावांन जालो. तांणी मॅट्रीक मेरेन शिकप घेतले. ते नॅशनल काँग्रेस गोंयचे वांगडी आशिल्ले. १९४६ वर्सा सावन ते राष्ट्रीय कारवायानी सहभागी जाले. २८ ऑक्टोबर १९४६ ह्या दिसा म्हापसा हांगा आपल्या वांगड्यासांगातान सत्याग्रह घडोवन हाडलो. तेन्ना तांका अटक करून बंदखणीत घाले आनी सुमार धा दिसा उपरांत तांका बंदखणीतल्यान सोडले. तरीपूण ताणी भुमीगत कारवायांनी वाटो घेवपाचे चालूच दवरले. ऑगस्ट १९५४ वर्सा कुळे रेल्वे स्टेशनार तांका परत अटक जाली आनी २२ दिस पणजेच्या पोलीस बंदखणीत दवरले. त्याउपरांत ताणी बेळगाव हांगा पिटर आल्वारिस हांच्या मार्गदर्शनाखाल वावर केलो. तांणी तरणाट्यामदी राजकीय जाणविकाय निर्माण करून तांका सत्याग्रहात सहभागी जावपाक तयार केले. २६ जानेर १९५५ ह्या दिसा तांका बाळा काकोडकर हांच्या वांगडा परत अटक जाली तांका ट्रिब्युनलामुखार उबो करून धा वर्सा बंदखण फावो केली. १९५९ वर्सा तांची सुटका जाली.

१९७२ वर्सा केंद्र सरकारान तांका ताम्रपत्र भेटोवन तांचो भोवमान केला.

ᵞᵞᵞ
ᵞᵞ
ᵞ

शिवनाथ बाबुली हिंदे

सर्गेस्त शिवनाथ हिंदे हे साखळी गावचे. ते तरणाटे पिरायेचेर मुक्ती चळवळीन सामील जाले.

ताणी पुर्तुगिज आनी मराठीतल्यान शिक्षण घेतला.

ताणी गोंया भायल्यान पोस्टरा, बावटे आनी हेर राष्ट्रवादी साहित्य हाडून गोंयात वितरायले आनी गोंयच्या वाठारांनी पोस्टरां चिकटायली.

ऑक्टोबर, १९५४ वर्सा मोन्तेरो हाणी तांका तांच्या साखळी हांगाच्या घरात अंटक केली. तांका ट्रिब्यूनलामुखार उबो करुन अकरा वर्साची बंदखण फावो केली.

तांका ११ म्हयने आनी १३ दिस बंदखणीत रावचे पडले.

श्री. हिर्दे हे १९७२ वर्सा संवसाराक अंतरले.

तांच्या फाटल्यान तांची घरकान्न, पाच पूत आनी दोन धुवो आसात.

♈♈♈
♈♈
♈

तुकाराम राघोबा काणकोणकर

सर्गेस्त तुकाराम राघोबा काणकोणकर हांचो जल्म ३१ जूलय १९३१ ह्या दिसा तिसवाडी तालुक्यातल्या पाळे शिरदोन गावांन जालो. ताणी मराठीतल्यान माध्यमिक शिकप, तीन वर्सां लायसियम शिकप आनी मॅट्रीक शिकप घेतला. ते नॅशनल काँग्रेस गोंयचे वांगडी आशिल्ले. ताणी मिरवणूको काडल्यो, बसका घेतल्यो, बातमीपत्रा वाटली. ते काँग्रेस गोंयच्या प्रचार समितीचे वांगडी आशिल्ले. एप्रिल १९४७ वर्सा आझाद गोमन्तक दलाचे ते संस्थापक सदस्य आशिल्ले. पोलीस आऊटपोस्टाचेर धाडी घालपाच्या कारवायानी ते सहभागी जाले. म्हांपसा तिजोरीचेर धाड घालपाची आखणी केली आनी २१ जूलय १९४७ ह्या दिसा विश्वनाथ लवंदे आनी हेरासांगात्यान म्हापसा तिजोरीचेर धाड घातली. ४ डिसेंबर १९४७ ह्या दिसा 'बांको नॅशनल' अल्ट्रामारीनोच्या मॅनेजराचेर हल्लो करपाच्या कारवायेचे ते सुत्रधार आशिल्ले. मेनेजराचेर हल्लो करून पयशे जप्त केले. अटक चुकोवपाखातीर ते दोडामार्ग पळून गेले. थंयच्यान ताणी राष्ट्रीय कारवायांनी सहभागी जावपाचे चालूच दवरले. म्हापसा न्यायालय आनी पणजी उच्च न्यायालयान तांच्या गैरहाजीरीत तांचेर खटला चलयलो आनी १२ जून १९५० ह्या दिसा तांका तडीपार आनी एक वर्स मेरेन दिसाक २० इस्कुदाव दंडासयत २८ वर्सांची कठोर ख्यास्त फर्मायली. तांचेआड अटक वॉरंट काडली. तांच्या बापायक अटक करून तो खंय आसा ती म्हायती काडून घेवपाखातीर तांची छळणूक केली. तांची मालमत्ता जप्त केली. ते भारत सरकाराक पोर्तुगीज सरकारच्या कारवायांची म्हायती दिताले. १९७२ वर्सा केंद्र सरकारान तांका ताम्रपत्र भेटोवन तांचो भोवमान केला.

व्ही. एन. लवंदे, दत्तात्रय देशपांडे, प्रभाकर सिनारी, नारायण हरी नायक, पांडुरंग शिरोडकर, मधुसुदन शिरोडकर आनी बाबला सिंगबाळ हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

ते व्यवसायान सिव्हील कॉन्ट्रॅक्टर आशिल्ले.

वामन बाळकृष्ण सरदेसाय

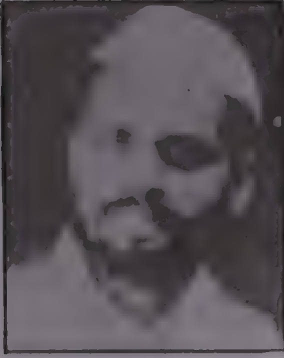

सर्गेस्त वामन बाळकृष्ण सरदेसाय हांचे जल्म २५ मे १९२३ ह्या दिसा फोंडे तालुक्यातल्या वाडी गावांन जालो. ताणी लायसियम शिकप घेतला तशेच इस्कॉला मेडिकातल्यान एक वर्स शिकप घेतला. ताणी राष्ट्रवादी प्रचाराचो वावर केलो. ते पणजेच्या महालक्ष्मी मराठी शाळा, कन्याशाळा आनी मॉर्डन हायस्कुलात घेतिल्ल्या गुपीत बसकानी हाजीर रावले. ज्वाला पत्रकाचे वितरण आनी हेर भुमिगत कारवायाखातीर ताका डिसेंबर १९४७ त अटक केली. तांका ट्रिब्यूनलामुखार उबो करुन सात म्हयने साद्या बंदखणीची ख्यास्त फाव केली आनी पाच वर्सामेरेन राजकीय हक्कापासून पयस दवरले. १९५५ वर्सा मुंबय आकाशवाणीवयल्यान कोंकणी आनी पुर्तुगेज कार्यावळी वितरावपाचो प्रो. फ्रांसिस्को कुरैया आफोन्सो हाच्यासांगाता वावर केलो. ताणी गोंय मुक्तीमेरेन रेडिओवेल्यान कार्यावळी वितरावपाचे काम चालू दवरले. लिबीया आनी निकोलस मिनेझिस हांच्या वांगडा गोंय शिमेचेर वॉयस ऑफ फ्रिडम ह्या रेडिओ स्टेशनावेल्यान ताणी कार्यावळी वितरायल्यो.

ऑक्टोबर १९६१ वर्सा नवी दिल्ली हांगा पुर्तुगेज वसणूक प्रदेशाच्या प्रतिनिधीच्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेक सहभागी जाले. "ऑपरेशन विजय" कारवांयेवेळार गोंयात वाटपाखातीर पत्रक तयार करपाक मदत केली. मिलिटरी कारवायेत जप्त केल्ली महत्वाची कागदपत्रां इंग्लिशीतल्यान भाषांतरीत केली.

मुक्ती चळवळीच्या काळात ते शिक्षक आशिल्ले. त्याउपरांत ते सरकारी सेवेत रुज जाले आनी निवृत्ती उपरांत ते गोवा टुडे ह्या मासिकाचे संपादक आशिल्ले.

व्यंकटेश कृष्णा वेरेकर

सर्गेस्त व्यंकटेश वेरेकर हांचो जल्म १ ऑक्टोबर १९१३ ह्या दिसा सासष्टी तालुक्यातल्या वेर्णा गावांन जालो. तांचे मराठीतल्यान माध्यमिक शिकप जालां. १९४४-४५ मेरेन ते गोवा [illegible] संघाचे वांगडी आशिल्ले. १९४६ सावन ते नॅशनल काँग्रेस गोंयचे वांगडी आशिल्ले. लोकांमदी सामाजिक जाणविकाय जागोवपाचो ताणी वावर केलो. तशेंच कारमोणा वाठारात शिक्षण सुविधा दिवपाक यत्न केले आनी विद्यार्थ्यांक आर्थिक मदत केली. १८ जून १९४६ ह्या दिसा मडगाव हांगा जेन्ना पोर्तुगीज पोलीसान डॉ. लोहिया हांचेवटेन बंदूक रोखून धरली तेन्ना ते धावून वचून डॉ. लोहिया हांच्या आडसाक रावले. तांची दोन वर्साची चली खर दुयेसान मरणा धडेर आसतना आनी अटक जावपाची पुराय जाणविकाय आसून लेगीत बंदीचो हुकूम मोडून ताणी १८ ऑक्टोबर १९४६ ह्या दिसा फोंड्या हांगा जाहीर सभेत भाषण केले. अटक जावपाच्या थोड्या वेळा पयली चलयेच्या मरणाची खबर तांका कळ्ळी. तांका अटक करून ट्रिब्यूनलामुखार उबो केलो. न्यायाधीशान तांका फुडारात मुक्ती चळवळीत सहभागी न जावपाचे उतर दिल्यार तांच्या चलयेच्या मरणाक हाजीर रावपाक परवानगी दिवपाक सांगले. ताणी तशे करपाक न्हयकार दिल्ल्यान तांका तांचे चलेयच्या मरणाक हाजीर रावपाक दिले ना. बंदखणीत तांची शारीरिक छळणूक केली.

माधव पंडित, गजानन रायकर, फेलिसिया कार्दोज आनी वसंत कारे हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

५ ऑक्टोबर १९७३ ह्या दिसा ते संसाराक अंतरले.

यादवेंद्र वासुदेव प्रभूदेसाय

सर्गेस्त यादवेंद्र वासुदेव प्रभूदेसाय हांचो जल्म २५ जानेर १९३० ह्या दिसा सासष्टी तालुक्यातल्यान कुंकळ्ये गावांन जालो. ताणी पुर्तुगेज, मराठी आनी हिंदीतल्यान मुळावे आनी पूर्व एस. एस. सी. शिकप घेतला. १९५३ ते १९५५ मेरेन ते नॅशनल काँग्रेस गोंयचे क्रियाशील वावूरपी आशिल्ले. १९५६ वर्सा ते गोंय लिगरेशन आर्मीचे वांगडी जाले. पिटर आल्वारिस, आगुस्तस आल्वारिस आनी उर्सिलिनो आल्मेदा हांच्या मार्गदर्शनाखाल ताणी वावर केलो. ताणी सरकारी नोकरी सोडून मडगावा प्रिन्टिंग प्रेस सुरु केलो. देशभक्तीचेर पुस्तिकां, पत्रका छापून आनी ताचे वितरण करुन मुक्ती चळवळीक हातभार लायलो. तांका अटक केले आनी ताचे प्रिन्टिंग प्रेस जप्त केले. तांका ट्रिब्यूनलामुखार उबो करुन आठ वर्सा कठोर ख्यास्त आनी दंड भरलो ना जाल्यार आनीक दोन वर्साची बंदखण फावो केली. तांका वीस वर्साखातीर नागरीक हक्कापासून वंचित केले.

पुण ऑगस्ट १९५९ वर्सा साडेतीन वर्साच्या बंदखणीउपरांत तांका पॅरोलाचेर सोडले. तरी तांका स्वातंत्र्या मेरेन दर दिसा केपे स्टेशनाचेर रिपोर्ट करचे पडटाले.

केंद्र सरकारान तांका ताम्रपत्र भेटयला. १९७७ वर्सा ते केपे नगरपालिका मंडळाचेर वेचून आयलें.

कुमुदचंद व्ही. पी. देसाय, कांता हेगडे देसाय, शांबा शिरवईकर, नामदेव रायकर, नर्मदा प्रसाद शर्मा, गुणी जांबावलीकर, वसंत मोळ्ये हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

ते व्यवसायान शेतकार आशिल्ले.

सदानंद भिकाजी बोर्द्रे

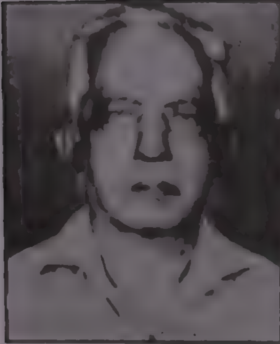
सदानंद भिकाजी बोर्द्रे हांचो जल्म बार्देस तालुक्यातल्या कळंगूट गावान जालो. ताणी मराठी आनी पुर्तुगिज भाषेंत शिकप घेतला. ते आझाद गोमंतक दल आनी क्विट गोंय संघटनेचे वांगडी आशिल्ले.

ताणी राष्ट्रवादी कारवायांनी वाटो घेतलो. तांका अटक करुन पाच म्हयन्यापरस चड बंदखणीची ख्यास्त फावो केली. तांका बंदखणीत बरीच मारपेट केली.

महाबळेश्वर नाईक, गोविंद कर्पे आनी मित्रा बीर हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

--------४४--------

गोविंद गणेश जोशी

सर्गेस्त गोविंद गणेश जोशी हे पेडणे तालुक्यातल्या तोरसे गावचे. ते पुजारी आशिल्ले. ताणी स्वत: जावन मुक्ती चळवळीन उडी घेतली. ताणी बांदा हांगाच्यान पोस्टरां, पत्रकां, आनी हेर राष्ट्रवादी साहित्य हाडून गोंयातल्या मोपा आनी हेर वाठारांनी वाटले.

रामा आबाजी परब, केशव परब, विश्राम तांडेल, पंढरीनाथ शिरोडकर हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

१९५४ वर्सा तांका ताच्या तोरसे हांगाच्या घरान अटक केली आनी सुमार देड वर्सा बंदखणीची ख्यास्त जाली.

६५ वर्सा पिरायेचेर ३० जून १९५५ वर्सा ते संवसाराक अंतरले.

ह्यात

आनंद उर्फ मुकुंद वासुदेव शेटये

श्री. आनंद उर्फ मुकुंद वासुदेव शेटये हांचो जल्म २९ ऑक्टोबर १९३० ह्या दिसा फोंडे हांगा जालो. ताणी मराठी, पुर्तुगेज आनी इंग्लिशीतल्यान मुळावें शिकप घेतला. ताणी प्रभात फेऱ्यांनी वाटो घेतलो. पोस्टरा चिकटायली, पत्रका वाटली, गुपीत बसका घेतल्यो. ताणी मुक्ती चळवळीन वाटो घेतिल्ल्याखातीर तांका सेवेतल्यान काडले. पोलीसांनी तांच्या घराची झडती घेवन राष्ट्रवादी साहित्य, तिरंगे बावटे जप्त केले आनी तांच्या बापायची छळणूक केली.

नागेश नायक, सदानंद बोरकर आनी विष्णू कासरकर हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

आंतोनियो पेरेरा

श्री. आंतोनियो पेरेरा हांणी तरणाटे पिरायेचेर मुक्ती चळवळीन उडी घेतली. ताचे भावोजी दुमिंगो आगियार हे आदीच मुक्ती चळवळीन आशिल्ले.

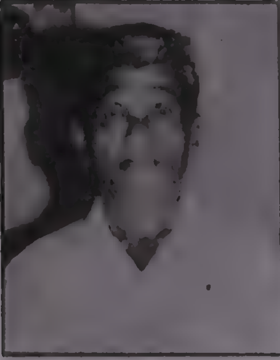
श्री. पेरेरा हे फोटोग्राफर आशिल्ले. ताणी पुर्तुगेज सैन्याची बराक आनी तांच्या कारवायाचे फोटो काडून राष्ट्रवादी फुडाऱ्याक दिले.

श्री. पेरेरा हाणी असोल्णा, वेळ्ळी, चिंचिणी, कुंकळ्ळी, भिवसा आनी हेर वाठारात पोस्टरां चिकटायली, पत्रकां वाटली आनी हेर भुमिगत वावर केलो.

राजाराम देसाय, खुशाली देसाय हे ताचे हेर वांगडी आशिल्ले.

सध्या ते कुंकळ्ळी हांगा तांच्या कुटुंबावांगडा रावतात.

चंद्रकांत लक्ष्मण वेळीप

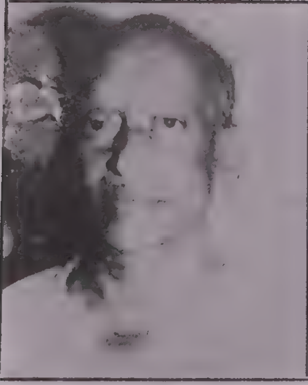

श्री. चंद्रकांत लक्ष्मण वेळीप हांचो जल्म १५ जून १९३८ ह्या दिसा काणकोण तालुक्यातल्या महालवाडा-पैगिंण हांगा जालो. ताणी एस. एस. सी. मेरेन शिकप घेतला. ते नॅशनल काँग्रेस गोंयचे वांगडी आशिल्ले. माजाळी आनी आंगडी हांगा आयोजित केल्ल्या बसकांक ते हाजीर रावले. पोस्टरा आनी पत्रका हाडून गोंयात वाटली. १७ फेब्रुवारी १९५५ ह्या दिसा काणकोण पोलीस स्टेशनाचेर सिंधूताई देशपांडे, वामन पैगिणकार आनी हेर स्वातंत्र्यसैनिकांच्या सांगातान सत्याग्रह घडोवन हाडलो. तांका अटक करुन निष्ठूरपणान मारपेट केली. ते पिरायेन ल्हान आसून लेगीत तांका ट्रिब्यूनलामुखार उबो केलो आनी स वर्सा बंदखाणीची ख्यास्त फावो केली. ३० जानेर १९५८ वर्सा तांची सुटका केली.

केंद्र सरकारान ताम्रपत्र भेटोवन तांचो भोवमान केला.

विश्वनाथ लोलयेकर, विश्वंभर लोलयेकर, रामदास लोलयेकर, जयवंत लोलयेकर, बालाजी पी. देसाय आनी नागेश ए. देसाय हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

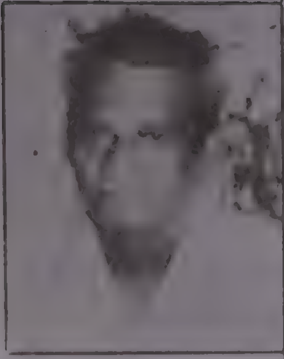
हरिश्चंद आर. कारबोटकर

श्री. हरिश्चंद्र आर. कारबोटकर हांचो जल्म १९३५ वर्सा बार्देश तालुक्यातल्या बिठ्ठोण गावांन जालो. ताणी एस. एस. सी. मेरेन शिकप घेतला. तशेच ताणी पुतुगेज भाषेत मुळावे शिकप घेतला. १९५४ वर्सा ते आझाद गोमंतक दलान सामील जाले. तेन्ना सावन ते दलाचे क्रियाशील वांगडी आशिल्ले. तांचे घर पर्वरीच्या डोंगरा कुशीक आशिल्ल्यान दलाच्या कमांडोक लिपून रावूक सुरक्षित जागो आशिल्लो. तांच्या आवय बापायान आनी कुटुंबातल्या हेर सदस्यानी शस्त्रां आनी दारुगोळयाची एके सुवातेपासून दुसरे सुवातेचेर वाहतूक करपाक मदत केली आनी अशे त-हेन मुक्ती चळवळीक आदार केलो. बांबोळी रेडिओ स्टेशनाचेर हातबॉंब शेवटूपाच्या येवजणेची आखाणी तांच्या घरातल्यान केली. तांच्याआड अटक वॉरंट काडलें पूण ते भूमिगत जाले आनी मुक्तीमेरेन आपल्यो कारवायो चालू दवरल्यो.

ते व्यवसायान दुकानदार.

जिवा भागडू गावकर

श्री. जिवा भागडू गावकर हाणी १९५४ वर्सा मुक्ती चळवळीत उडी घेतली. गोंयात राष्ट्रीय कॉंग्रेसची स्थापणूक जावन आंगडी माजाळी हांगा शिबीरा घडोवन हाडली. मनोहर प्रभुदेसाय हे शिबीराचे मुखेली आसले. गांवकराचो संपर्क परशुराम गोविंद फळ, पिटर आल्वारिस हांचेकडेन आयलो आनी तांका सत्याग्रहान सामील जावपाची प्रेरणा मेळ्ळी.

श्री. गावकर १७ फेब्रुवारी १९५५ ह्या दिसा काणकोण हांगा श्री. विश्वनाथ लोलयेकार हांच्या फुडारपणाखाल हेर बारा सांगात्यावांगडा सत्याग्रहान सामील जाले. पुर्तुगेज पुलीसाक ह्या सत्याग्रहाची जाणीव आशिल्ली. पुलीसानी काणकोण हांगा सत्याग्रहीक आडयले. तांचेकडले बावटे काडून घेतले. तांका मारपेट केली आनी पोलीस स्टेशनार घेवन गेले.

श्री. गांवकर हांका ट्रिब्यूनलामुखार उबो करुन स म्हयने बंदखणीची ख्यास्त फावो केली. तांचेर १५ वर्साखातीर राजकीय हक्कापासून बंदी घातली.

तांका आल्तिन हांगाचे पोलीस बंदखणीत सुमार एक म्हयनो दवरले आनी उपरांत आग्वाद हांगा व्हेले.

३० जानेर १९५८ ह्या दिसा तांची सुटका जाली.

मुक्तीउपरांत पंचायत आनी हेर संघटनानी तांचो भोवमान केला.

सध्या ते आपली घरकान्न आनी पाच धुवांवांगडा गावडोंगरी काणकोण हांगा रावतात.

काशिनाथ परशुराम कोळगावकर

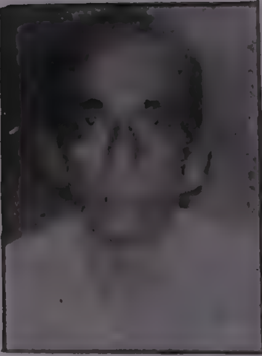

श्री. काशिनाथ परशुराम कोळगावकर हांचो जल्म ४ मार्च १९३५ ह्या दिसा तिसवाडी तालुक्यातल्या सांताक्रुझ गावांन जालो. ताणी मराठीतल्यान मुळावे शिकप घेतला. ते आझाद गोमंतक दलाचे वांगडी आशिल्ले. स्वातंत्र्यसैनिकांक शस्त्राची पुरवण केली, तिरंगे बावटे उबयले, पोस्टरां चिकटायली. १४ ऑगस्ट १९५५ ह्या दिसा तांका अटक केली आनी बंदखणीत घातले. बंदखणीत तांका बरीच मारपेट केली. २६ ऑक्टोबर १९५६ ह्या दिसा तांची बंदखणीतल्यान सुटका केली.

१९७३ वर्सा केंद्र सरकारान तांका ताम्रपत्र भेटयला.

ते सरकारी सेवेत आशिल्ले.

कांता गोपी घाटवळ

कांता गोपी घाटवळ हांचो जल्म १ मे १९३६ ह्या दिसा जालो. चौथी मेरेन ताणी मराठीतल्यान शिक्षण घेतला.

तांचे भाव सिताराम हे १९५० सावन मुक्ती चळवळीन आशिल्ले. श्री. विश्वनाथ लवंदे, प्रभाकर सिनारी, कृष्णराव राणे, कानोबा नायक, आत्माराम मयेकर, शांताराम गावस हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

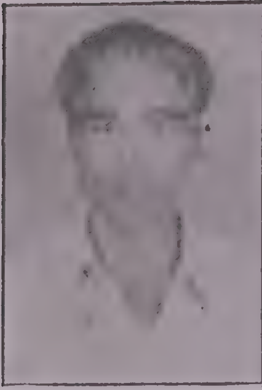
१९५४ वर्सा ते आझाद गोमंतक दलान सामील जावन मुक्ती चळवळीन वाटेकार जाले. ताणी दिपगृह, ज्वाला आनी हेर राष्ट्रवादी साहित्य वाटले.

मार्च १९५६ वर्सा आमडगाव हांगा शिमेचेर आशिल्ल्या शिबीराक सामील जातना पोलिसांनी गोळीबार केलो पूण ते सुरक्षित शिबीरान पावले.

१९५७ वर्सा ते आरमीन सामील जाले आनी उपरांत शिरगाव खाण आनी हेर कारवायानी सहभागी जाले. ते गोंया भायर शिबीरान रावले आनी मुक्ती उपरांत गोंयात परतले.

मुक्तीउपरांत ते शिरगांव-मुळगाव पंचायतीन निवडून आयले.

कृष्णा देवप्पा देसाय

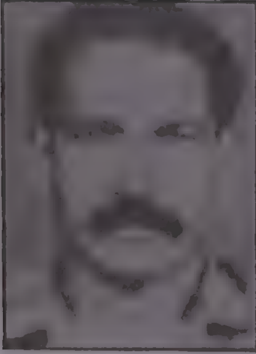
श्री. कृष्णा देवप्पा देसाय हांचो जल्म २५ डिसेंबर १९३१ ह्या दिसा काणकोण तालुक्यातल्या नगर्से गावांन जालो. ताणी मराठी आनी पुतुगेज भाषेतल्यान मुळावे शिकप घेतला. ते नॅशनल काँग्रेस गोंयचे वांगडी आशिल्ले. ताणी पोस्टरा वाटली. माजाळी शिबिरातल्या स्वातंत्र्यसैनिकाक पोलीसाच्या कारवायांची म्हायती दिली. १७ फेब्रुवारी १९५५ ह्या दिसा आपल्या १३ सांगात्यावांगडा तिरंगे बावटे घेवन आनी देशभक्ती घोशणा दियत गावडोंगरी ते काणकोण पोलीस स्टेशनामेरेन मोर्चो काडलो. तांका अटक करुन पाच वर्सा आनी सात म्हयने बंदखणीची ख्यास्त फावो केली. बंदखणीत तांका निष्ठूरपणान मारपेट केली. बंदखणीतल्या स्थितीबद्दल तक्रार केल्ल्याखातीर ख्यास्त म्हुण सात दिस काळखा कुडीन बंदिस्त दवरले.

केंद्र सरकारान ताम्रपत्रा भेटोवन तांचो भोवमान केला.

मनोहर देसाय, राया काळे आनी शिवा देसाय हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

ते व्यवसायान शेतकार.

मधुकर बाळसो नायक देसाय

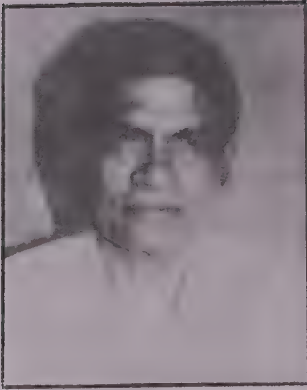

श्री. मधुकर बाळसो नायक देसाय हांचो जल्म १५ मार्च १९३४ ह्या दिसा सासष्टी तालुक्यातल्या कुंकळये गावांन जालो, ताणी मराठी आनी पुर्तुगेज भाषेतल्यान मुळावें आनी एस. एस. सी. मेरेन शिकप घेतला. तें आझाद गोमंतक दलाचे वांगडी आशिल्ले. १९५३ सावन ताणी राष्ट्रवादी कारवायानी वाटो घेवपाक सुरुवात केली. ताणी पत्रका वाटली, पोस्टरां चिकटायली, राष्ट्रीय दिसा तिरंगे बावटे उबयले. माजाळी शिबीरातल्या आझाद गोमंतक दलाच्या फुडाऱ्यांक पुर्तुगेज सरकारच्या कारवायाची गुपीत म्हायती दिली. १६ एप्रिल १९५५ ह्या दिसा तांका अटक जाली. तांका बंदखणींत घातले आनी १९५७ च्या मार्चांत तांची बंदखणीतल्यान सुटका केली.

केंद्र सरकारान तांका ताम्रपट भेटयला.

मधुकर गणेश तळावलीकार दत्ताराम देसाय, प्रभाकर वैद्य, नारायण नायक, शाबू देसाय, खुशाली देसाय आनी अनंत देसाय हे ताचे सांगाती आशिल्ले.

ते सरकारी सेवेन आशिल्ले.

मोहन विष्णू शेट दांते

श्री. मोहन विष्णू शेट दांते हांचो जल्म ५ मे १९३८ ह्या दिसा गोवा वेल्हाच्या गावकरवाडा भाटी हांगा जालो. ६२ वर्सा पिरायेचे श्री.. मोहन दाते सध्या कुडका हांगा रावतात.

ते नॅशनल काँग्रेस गोंयचे वांगडी आशिल्ले. ताणी पिटर आल्वारिस हांच्या फुडारपणाखाल मुक्ती चळवळीन वाटो घेतलो.

सुरवातेक तांचो संपर्क काशिनाथ गोवेकर हांचेकडेन जालो. गोवेकर हांणी तांका ऑगस्ट १९५५ वर्सा पुण्याच्यो सिंधू देशपांडे हांच्या फुडारपणाखाल सत्याग्रहान सहभागी जावपाक सांगले. पुण सिंधू देशपांडे हांका अटक जाली.

दत्ता येसू नायक, खुशाली रामा मडकईकर आनी हेरासांगाताक श्री. दाते हांकाय त्यावेळार अटक जाली.

तांका पणजेच्या पोलिस बंदखणीत आठ दिस दवरले आनी उपरांत सोडून दिले.

मुक्तीउपरांत ते सरपंच जाले. सध्या ते कुडका हांगा आपल्या कुटुंबावांगडा रावतात.

नारायण धर्मा सप्ते

श्री. नारायण धर्मा सप्ते हांचो जल्म २७ ऑगस्ट १९४१ ह्या दिसा बार्देस तालुक्यातल्या म्हापसा हांगा जालो. ताणी मराठीतल्यान मुळावे शिकप घेतला. ते नॅशनल कॉंग्रेस गोंयचे वांगडी आशिल्ले. २६ जानेर १९५५ ह्या दिसा ताणी म्हापसा हांगा सत्याग्रह घडोवन हाडलो. तेन्ना तांका अटक करुन बंदखणीत दवरले. २७ ऑगस्ट १९५९ ह्या दिसा तांची बंदखणीतल्यान सुटका ·केली.

केंद्र सरकारान तांका ताम्रपत्र भेटयला.

रामेश्वर लांजेकर, प्रभाकर तिवरेकर, शामसुंदर नायक, अनिल बुर्ये, रविंद्र सिरसाट, वसंत मांद्रेकर आनी प्रभाकर हळदणकर हे ताचे सांगाती.

ते व्यवसायान कासार.

नरहरी यशवंत हेदे

श्री. नरहरी यशवंत हेदे हांचो जल्म ७ जूलय १९३५ ह्या दिसा जालो. ताणी एस. एस. सी. मेरेन शिक्षण घेतला.

ल्हान पिरायेचेर ताणी स्वामी विवेकानंदाची पुस्तकां वाचली आनी ह्या वाचनातल्यान तांका स्फूर्त मेळ्ळी.

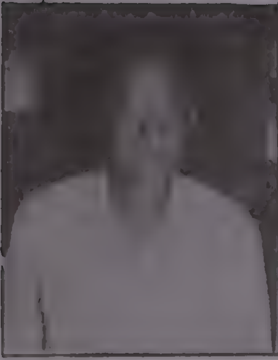
उपरांत तांची वळख श्री. चंद्रकांत केंकरे, जयकृष्ण शिरोडकर हांचेकडेन जाली. ताणी सत्याग्रहान सामील जावपाचो केलो पुण सत्याग्रहापयलीच श्री. केंकरे आनी श्री. शिरोडकर हांच्यावागडा तांकाय अटक जाली. तांका पणजेच्या बंदखणीत स म्हयन्याची ख्यास्त जाली आनी उपरांत तांका बंदखणीतल्यान सोडले.

तीन-चार म्हयन्याउपरांत शिरोडा हांगाचे पुर्तुगेज शाळेक काय वावुरप्यांनी उजो घातलो. श्री. हेदे हांका दुबावान अटक करुन बरीच मारपेट केली. ताणी पुर्तुगेज पोलिसाक आपूण एक सत्याग्रही आसून असल्या हिंसात्मक कारवायांनी सहभागी जायना अशे ताणी पटोवन दिले. तीन आठवडयाउपरांत तांची बंदखणीतल्यान सुटका केली.

सध्या ते कुर्टी-फोंडे हांगा आपल्या कुटुंबावागंडा रावतात.

ΥΥΥ
ΥΥ
Υ

प्रभाकर नारायण शेणवी मथा

प्रभाकर मथा हांचो जल्म २ डिसेंबर १९३२ ह्या दिसा ताळगांव हांगा जालो.

मडगांवा एस. एस. सी. मेरेन ताणी शिक्षण घेतले. शिक्षण घेतना डॉ. राम मनोहर लोहिया हांचेकडल्यान स्फूर्त घेवन हेर विद्यार्थ्यांवांगडा चळवळीत सामिल झाले. ताणी मडगांवा सत्याग्रह केलो.

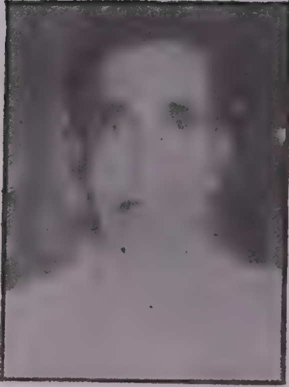
ते तांचे भाव रामनाथ हांचेबरोबर रावताले. आपलो भाव प्रभाकर चळवळीत आसा म्हणपाचे कळल्या उपरांत रामनाथान तांका घर सोडून वचपाक सांगले. प्रभाकर घर सोडून दामोदर कारवारकर हांच्या घरा रावपाक लागले आनी ताणी आपली कारवाय चालूच दवरली. ते झेंडे, राष्ट्रवादी साहित्य आनी पत्रकां वेगवेगळया वाठारात लोकांक वांटताले.

२ जुलै १९५४ ह्या दिसा चांदर जंगलात लिपून राविल्ले प्रभाकर सिनारी, प्रभाकर वैद्य आनी हेरांक व्हरपाक रॉक सांतान फर्नांडिस हाणी मथा हांका आपगले. हांका सगल्यांक गाडयेतल्यान व्हरताना चांदरा हांगा पुलिसानी गाडी आडायली. बाकिचे पळून गेले. पुलिसानी गाडयेंत कोण आशिल्ले हें विचारपाक मथा हांका मारपेट केली, आनी फार पेटयले. ते बेशुध्द पडले. तांका मडगांव पुलिस स्टेशनार आनी मागीर रायबंदर हॉस्पिटलांत व्हेले. थंय ते १ म्हयनो २३ दिस उरले.

मागीर पुलिसांनी तांची जबानी घेवन तांका आग्वाद बंदखणीत घातले. तांका १९५७ वर्सा सोडले.

श्री. मथा सध्या बोरी हांगा रावतात.

रघुनाथ परशुराम कोळगावकर

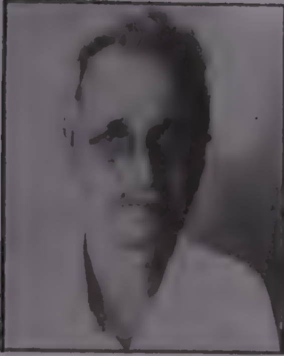
श्री. रघुनाथ परशुराम कोळगावकर हांचो जल्म ५ ऑक्टोबर १९२७ ह्या दिसा बार्देस तालुक्यातल्या कांदोळी गावांत जालो. ताणी मराठीतल्यान मुळावे शिकप घेतला. ते आझाद गोमंतक दलाचे वांगडी आशिल्ले. ताणी शस्त्रांची वाहतूक केली, तिरंगे बावटे उबयले, पोस्टरां चिकटायली. १४ ऑगस्ट १९५५ ह्या दिसा तांका अटक करुन बंदखणीत घातले. सतरा म्हयने तांका बंदखणीची ख्यास्त फावो जाली.

१९७३ वर्सा केंद्र सरकारान तांका ताम्रपत्र भेटयला.

ते सरकारी सेवेत आशिल्ले.

ϒϒϒ
ϒϒ
ϒ

रवींद्र वासूदेव सिरसाट

रवींद्र वासुदेव सिरसाट हांचो जल्म २७ नोव्हेंबर १९३० ह्या दिसा कळंगूट बार्देस हांगा जालो.

ताणी स्वत: जावन मुक्ती चळवळीन उडी घेतली. नॅशनल कॉंग्रेसीचे वांगडी म्हण ताणी पिटर आल्वारिस हांच्या फुडारपणाखाला वावर केलो. २६ जानेर १९५५ ह्या दिसा सत्याग्रह घडोवन हाडलो. तांका अटक करुन ट्रिब्यूनलामूखार उबो केलो. ह्या दिसा तांची सुटका केली.

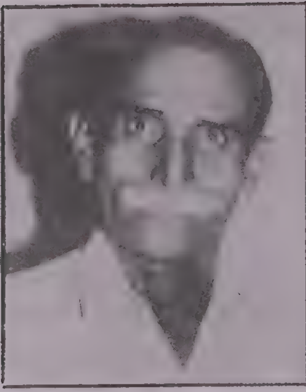
ते इंडियन नॅशनल कॉंग्रेस बार्देश शाखेचे सचिव आशिल्ले. ते प्रदेश कॉंग्रेस समितीचे सदस्य आशिल्ले. १९४६ वर्सा खासदार नाथ पै हांच्या मार्गदर्शनाखाल स्थापन केल्ल्या विद्यार्थी संघटनेचेर ते सदस्य आशिल्ले. ह्या संघटनेन दत्तवाडी म्हापसा हांगा सुषमा बाल वाचनालय आनी अस्नोडा हांगा सुभाष बाल वाचनालय ह्या नावान वाचनालया सुरु केली.

मुक्तीउपरांत विद्यार्थी संघटनेचे रुपांतर म्हापसा युवक संघ असे केले आनी ते ह्या संघाचे खजिनदार आशिल्ले.

म्हापसा नगरपालिकेचेर नं. ३ वार्डातल्यान ते नगरसेवक म्हुण निवडून आयले. अखिल भारत स्वातंत्र्यसैनिक संघटनेचे ते उपसचिव आशिल्ले.

ते एक समाजसेवक आसात आनी तांचो साबार सामाजिक संस्थाकडेन संपर्क आसा.

सध्या ते अन्साभाट म्हापसा हांगा सिरसाटवाड्यार रावतात.

राजाराम येसो देसाय

श्री. राजाराम येसो देसाय हांचो जल्म २१ डिसेंबर १९३५ ह्या दिसा कुंक्कळी हांगा जालो.

मुरीडा-कुंक्कळी हांगाचे एमपीएस शाळेंत शिकताना तांचो आनी तांच्या हेर वर्गसांगात्याचो पिटर आल्वारिस हांचेकडेन संपर्क आयलो. नॅशनल कॉंग्रेसीन तरणाटयाक सहभागी करपाखातीर ताणी तांका पुस्तिका दिल्यो.

श्री. देसाय १९५३-५४ वर्सा नॅशनल कॉंग्रेस गोंयचे वांगडी जाले. काय काळामेरेन ताणी नॅशनल कॉंग्रेस गोंयचो वावर केलो आनी उपरांत ते आझाद गोमंतक दलान सामील जाले. ल्हान पूल आनी कुंकळ्ळी पोलिस स्टेशन उध्वस्त करपाच्या कारवायांनी ताणी वाटो घेतलो. त्याच राती तांका अटक जाली आनी उपरांत तांची सुटका केली. परत दुस-याय दिसा तांका अटक केली आनी एक म्हयन्याची ख्यास्त केली.

उपरांत ते माजाळी शिबिरान सहभागी जाले आनी थंयच रावले.

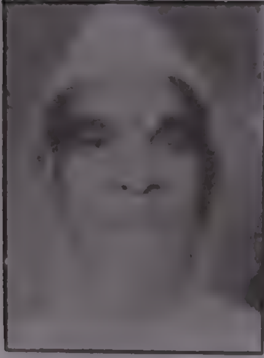
साळजिणी मिलिटरी पोस्ट, पोळे कस्टम चेक पोस्टाचेर केल्ले कारवायेन ताणी वाटो घेतलो.

१९६१ वर्सा ते मिलिटरी वांगडा गोंयात परतले.

सध्या ते मुरीडा कुंकळ्ळी हांगा आपल्या कुटुंबावांगडा रावतात.

ΥΥΥ
ΥΥ
Υ

रघुनाथ गणेश गारुडी देसाय

श्री. रघुनाथ गणेश गारुडी देसाय हांचो जल्म २२ एप्रिल १९०९ ह्या दिसा बार्देस तालुक्यातल्या शिवोली गावांन जालो. ताणी मराठीतल्यान मुळावें शिकप घेतला. ते आझाद गोमंतक दलाचे वांगडी आशिल्ले. ताणी मिरवणूको, बसकांनी वाटो घेतलो. तिरंगी बावटे उबयले. पत्रका वाटली. चोडण पोलीस स्टेशनाचेर हल्लो करुन शस्त्रा आनी दारुगुळो जप्त केलो. तांका दोनवेळा अटक करुन १६ म्हयने बंदखणीत दवरले.

१५ ऑगस्ट १९७२ वर्सा केंद्र सरकारान ताका ताम्रपत्र भेटयला.

गणपत सावईवेरेकर, सिताराम कुबल, रामदास चाफडकार, दिगंबर हळर्णकर, नानी भोसले, बापू मोहिते निपाणीकर, माधव कोरडे, गोविंद हळर्णकर, रंगा खोर्जुवेकर आनी कृष्णा वायंगणकर हे ताचे सांगाती आशिल्ले.

ते व्यवसायान मेस्त आसात.

श्रीपाद नरहरी खरंगटे

श्री. श्रीपाद नरहरी खरंगटे हांचो जल्म २२ नोव्हेंबर १९४० ह्या दिसा सासष्टी तालुक्यातल्या कारमोणा गावांन जालो. ताणी मराठीतल्यान माध्यमिक, पुर्तुगेज भाषेतल्यान मुळावे आनी एस. एस. सी. मेरेन शिकप घेतला. ते सुरवातेक नॅशनल काँग्रेस गोंयचे, त्याउपरांत गोवा लिबरेशन आर्मी आनी ताज्या उपरांत आझाद गोमंतक दलाचे वांगडी जाले. १९५४ वर्सा जांबावली, केंपे हांगा जाल्या नॅशनल काँग्रेस गोंयच्या शिबिराक हाजीर रावले. पोस्टरा चिकटावप, तिरंगे बावटे उबोवप आदी कामा तांचेर सोपयली. १५ ऑगस्ट १९५५ ह्या दिसा मडगावच्या नगरपालिका बागेलागसार सत्याग्रह घडोवन हाडलो. तांका अटक करुन बंदखणीत घाले. पुण १५ सप्टेंबर १९५५ ह्या दिसा पोलीस स्टेशनाचेर दरदिसा येवन वचपाच्या अटीचेर तांची सुटका केली. पोलिसाकडल्यान जावपी छळणूक चुकोवपाखातीर ते मोपा वटेच्यान शीम हुपून गोंयाभायर गेले. सरकारी इमारतीनी स्फोटका दवरली. आझाद गोंमतक दलाच्या वावरप्यांनी खाणी आनी पोलीस स्टेशनाचेर घुरी घालून जप्त केली शस्त्रा आनी दारूगोळो साठोवपाक मडगावा दोन रुम भाड्यान घेतले. फुडाऱ्याक पोलीस कारवायची म्हायती दिली.

वास्को हार्बर, कुळे रेल्वे स्टेशन, घोगळ हांगाच्या मिलीटरी गॅरेज, आनी रायबंदर ते दिवाडी पोलीस अधिकाऱ्याक घेवन येवपी फेरीन बॉम्ब दवरले. कुठ्ठाळे हांगा सरकारी गुदांव आनी मडगावच्या इस्कॉला टॅक्निका इमारतीक उजो घातलो. बाणस्तारी पुलाचेर दोघा पोलीस गाडीचेर हल्लो केलो. तांका अटक करुन दोनवेळा ट्रिबुनलामुखार उबो केले आनी १४ वर्सा कडक बंदखणीची ख्यास्त, दंड भरलो नाजाल्यार आनीक दोन वर्साची बंदखण आनी १५ वर्सामेरेन राजकिय हक्कापासून पयस दवरले. ख्यास्तसूट दिवन १९६० वर्सा तांची सुटका केली. फुडे अटक चुकोवपाखातीर ते नेतुर्ली पळून गेले आनी थयच्यान दांडेली गेले. बेळगावा आझाद गोमंतक दलाच्या शिबीरान सहभागी जाले. आझाद गोमंतक दलाच्या दोडामार्ग आनी वझरे केंद्राचेर वावर केलो आनी मुक्तीमेरेन भुमिगत कारवायानी वाटो घेतलो.

श्रीधर अनंत पैंगिणकर

श्री. श्रीधर अनंत पैंगिणकर हांचो जल्म ४ जून १९३२ ह्या दिसा काणकोण तालुक्यातल्या पैंगिण गावांन जालो. ताणी एस. एस. सी. मेरेन शिकप घेतला. २६ जानेर १९५५ ह्या दिसा ताणी पैंगिण हांगा सत्याग्रह घडोवन हाडलो. तांका अटक करुन मारपेट केली आनी १२ वर्सा बंदखणीची ख्यास्त फर्मायली. चार वर्सा आनी णव म्हयन्याउपरांत तांची बंदखणीतल्यान सुटका केली.

केंद्र सरकारान ताम्रपत्र भेटोवन तांचो भोवमान केला.

ते व्यवसायान शिक्षक.

श्रीकांत रामदास नायक करमली

श्री. श्रीकांत रामदास नायक करमली हांचो जल्म १८ सप्टेंबर १९३८ ह्या दिसा केपे तालुक्यातल्या काकोडा हांगा जालो. ताणी मराठीतल्यान मुळावे शिकप घेतला. नॅशनल काँग्रेस गोंयचे ते वांगडी आशिल्ले. ताणी तांचे व्हडलो भाव नागेश करमली हांका तांच्या कारवायात मदत केली. पोस्टरा चिकटायली, पत्रका वाटली. १५ सप्टेंबर १९५४ ह्या दिसा केपे कोर्टामुखार तिरंगो बावटो उबयलो. १७ सप्टेंबर १९५४ ह्या दिसा तांका अटक जाली. पोलिस बंदखणीत तांका निष्ठूरपणान मारपेट केली. पिरायेन ल्हान म्हुण १२ ऑक्टोबर १९५४ ह्या दिसा तांची सुटका केली. सुटके उपरांत ताणी भुमीगत कारवायानी वाटो घेवपाचे चालूच दवरले.

प्रभाकर भेंब्रे, गुणी जांबावलीकार आनी नरसिंह हेगडे देसाय हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

शिवराम सुभा साळगावकर

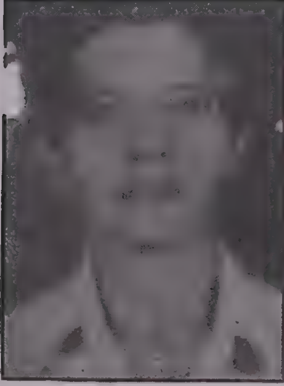
श्री. शिवराम सुभा साळगावकर हांचो जल्म १० मे १९३१ ह्या दिसा तिसवाडी तालुक्यातल्या सांताक्रूझ गावांन जालो. ताणी मराठीतल्यान मुळावें शिकप घेतला. ते आझाद गोंमंतक दलाचे क्रियाशील वांगडी आशिल्ले. ताणी आझाद दलाच्या फुडाऱ्याक पोलिस आनी मिलीटरी अधिकाऱ्याच्या कारवायांची म्हायती दिली. ताणी स्वातंत्र्यसैनिकांक अन्न आनी आसरो दिलो. लोकांमदी राजकीय जाणविकाय निर्माण करपाखातीर प्रचार केलो. १४ ऑगस्ट १९५५ ह्या दिसा तांका अटक करून धा वर्सा बंदखणीची ख्यास्त फावो केली. बंदखणीत तांका निष्ठूरपणान मारपेट केली. २२ ऑगस्ट १९५९ ह्या दिसा तांची सुटका केली. पुण दीड वर्समेरेन तांचेर पोलीसांची पाळत दवरली.

मुक्ती उपरांत ते इंडियन नॅशनल काँग्रेसचे वांगडी जाले आनी १९७७ सावन ते जनता पार्टीचे आनी मागीर जनता दलाचे वांगडी जाले.

१९७२ वर्सा केंद्र सरकारान तांका ताम्रपत्र भेटयला. गोवा वेल्हा पंचायतींचे ते आनी सरपंच वांगडी आशिल्ले.

४४४
४४
४

शांबा पुंडलीक तिळवे

श्री. शांबा पुंडलीक तिळवे हांचो जल्म १५ जून १९३७ ह्या दिसा सांगे तालुक्यातल्या शामेळ-किर्लपाल गावांन जालो. ताणी मराठीतल्यान मुळावे शिकप घेतला. ते आझाद गोमंतक दलाचे वांगडी आशिल्ले. ताणी राष्ट्रवादी फुडाऱ्यांक शिम हुपपाक मदत केली. गावकऱ्यांक मुक्ती चळवळीत सहभागी जावपाक अटक जाली आनी १८ म्हयने आग्वाद बंदखणीत दवरले.

१९७२ वर्सा केंद्र सरकारान तांका ताम्रपत्र भेटयला.

खुशाली देसाय, टोनी फर्नांडिस, राजनीकांत केंकरे, बापू सहकारी, मुकुंद पवार आनी रामकृष्ण सहकारी तांचे सांगाती आशिल्ले.

ŸŸŸ
ŸŸ
Ÿ

तुकाराम सुखा आगरवाडेकर

श्री. तुकाराम सुखा आगरवाडेकर हांचे जल्म ८ जून १९२० हैया दिसा बार्देस तालुक्यातल्या शिवोली गावांन जालो. १९५४ वर्सा सावन ते आझाद गोमंतक दलाचे वांगडी आशिल्ले. ताणी पत्रका वाटपाचो वावर केलो. फुडाऱ्यांक म्हायती दिली. प्रभाकर सिनारी आनी विश्वनाथ लवंदे हांच्या फुडारपणाखाल घूरी घालपाचे कारवायेत सहभागी जाले. कॅसलरॉक ट्रॉली, हणखणे, माजाळी आनी गुळेली आऊटपोस्ट स्फोटकांनी उध्वस्त केली. धाबेल दमण पोलिस आऊटपोस्टाचेर घुरी घाली.

बाळा मापारी, तांचे भाव यशवंत आगरवाडेकर आनी वासुदेव आगरवाडेकर हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

ते व्यवसायान शेतकार.

ƔƔƔ
ƔƔ
Ɣ

तुकाराम हरी गावकर

श्री. तुकाराम हरी गावकर हांचो जल्म ८ ऑगस्ट १९३४ ह्या दिसा डिचोली तालुक्यातल्या मये गावांन जालो. ताणी मराठीतल्यान मुळावे शिकप घेतला. १९४५ वर्सा ताणी आत्माराम धाकटू मयेकर हांच्या फुडारपणाखाल मयेच्या शेतकरी आंदोलनात वाटो घेतलो. १९४७ मेरेन ते नॅशनल काँग्रेस गोंयचे वांगडी आशिल्ले. १९४७ मेरेन ते आझाद गोमंतक दलाचे वांगडी आशिल्ले. आझाद गोमंतक दलाच्या भुमीगत चळवळीक मदत केल्ल्याखातीर तांका ३ जून १९४८ ह्या दिसा अटक करून डिचोली पोलीस बंदखणीत दवरले. चार दिसानी बंदखणीतल्यान पळून वचपाक तांका यश आयले. ताणी गोंयची शिम हुपून भारताच्या हद्दीत प्रवेश केलो. ट्रिब्यूनलान तांच्या गैरहाजेरीत ताचेर खटलो चलोवन २४ वर्सा बंदखणीची ख्यास्त फर्मायली. त्या उपरांत वझरे हांगा प्रशिक्षण पुराय करून ते आझाद गोमंतक दलाच्या कमांडो फोर्सात सामील जाले. १९५४ वर्सा नगरहवेली मुक्ती चळवळीन सहभागी जाले. १९५५ वर्सा ते गोंयात परतले आनी आझाद गोमंतक दलाच्या वझरे केंद्राची सुत्रा आपल्या हातात घेतली.१९५५-१९६१ मेरेन डिचोली, सत्तरी आनी तिसवाडी तालुक्यातल्या साबार कारवायानी सहभागी जाले. सोनशी खाणीचेर घूरी, सारमानस हांगा पोलीसाक घेवन वचपी बसीचेर हल्लो, मावळींगे हांगा गस्तीचेर आशिल्ल्या जीपीचेर हल्लो अंशा साबार कारवायानी ते सहभागी जाले. तशेच ताणी प्रभाकर व्ही. सिनारी हांच्या फुडारपणाखाल शिरगांव खाण आनी विश्वनाथ एन. लवंदे हांच्या फुडारपंणाखाल बेती पोलीस स्टेशनाचेर घूरी घाली.

केंद्र सरकारान तांका ताम्रपत्र भेटयला आनी दादरा नगरहवेली सरकारान मानचिन्ह भेटयला.

कानोबा नायक, सुखदेव शिरोडकर, कृष्णा माईणकर, दत्ताराम नागवेकर, यशवंत सुखा आगरवाडेकर हे तांचे सांगाती आशिल्ले.

सायकली दुरुस्त करप तांचो व्यवसाय.

विश्वनाथ पद्माकर सावईकर

श्री. विश्वनाथ पद्माकर सावईकर हांचो जल्म फोंडे तालुक्यातल्या सावईवेरे गावांन २४ फेब्रुवारी १९२५ ह्या दिसा जालो. ताणी एस. एस. सी. मेरेन शिकप घेतला. ते आझाद गोमंतक दलाचे वांगडी आशिल्ले. ताणी भुमीगत स्वातंत्र्य सैनिकांखातीर अन्न आनी रावपाची सोय केली. आपल्या घरात पोस्टरा दवरली. कुस्तोदियो फर्नांडिस हांचो खून करपाफाटल्यान तांचे हात आशिल्ल्याचे दुबावान तांका सात म्हयने बंदखणीत दवरले.

ते व्यवसायान शेतकार.

♈♈♈
♈♈
♈

विनायक सोयरू उसगावकर

श्री. विनायक सोयरू उसगावकर हांचो जल्म २६ जूलय १९३३ ह्या दिसा उसगाव हांगा जालो. ताणी मुळावे शिकप गोंयान घेतले आनी उंचेले शिकप कर्नाटकातल्या हल्ल्याळ हांगा घेतले. एस. एस. सी. उपरांत बेळगाव हांगा तांची वळख बॅरिस्टर नाथ पै, पिटर आल्वारिस हांचेकडेन जाली आनी ते गोंय मुक्ती चळवळीकडेन आकर्षित जाले.

१६ ऑगस्ट १९५५ ह्या दिसा पैंगिण हांगा एम. ए. मणियार हांच्या फुडारपणाखाला सत्याग्रहान सहभागी जाले. पुलिसानी ह्या ४० सत्याग्रहीच्या पंगडाक अटक करुन निष्ठूरपणान मारपेट केली आनी शिमेर व्हरून सोडले.

त्याउपरांत ते गोंय लिबरेशन आर्मिन सहभागी जाले. श्री. उसगावकर हांणी डिचोली खाणीचेर केल्ल्या कारवायेन वाटो घेतलो.

त्याउपरांत तांची वळख आपा करमळकर हांचेकडेन जाली. आपा करमळकर (अंतराळी) हांच्या पंगडाक अटक जाली. अटक जाल्ल्यामदी ॲड. तांबा, पावसकर आनी हेरांचो आसपाव आशिल्लो. श्री. उसगावकर हांका ताचे गैरहाजीरेत १४ वर्साची कठोर बंदखणीची ख्यास्त फावो केली. उपरांत ते मुंबय गेले आनी १९६८ वर्सा गोंयात परतले.

केंद्र सरकारान तांका ताम्रपत्र भेटयला.

मुक्तीउपरांत ताणी पर्वरी हांगा गोवा हॉटेल मॅनेजमेंट संस्थेन इन्स्ट्रक्टर म्हुण काम केले.

सध्या ते पर्वरी हांगा आपल्या कुटुंबावांगडा रावतात.

गोवा क्रांती दिन १९९९

गोव्याच्या वैविध्यपूर्ण इतिहासांत गोवा क्रांतिदिनास अनन्य-साधारण महत्व आहे. गोव्याच्या स्वातंत्र्याची पहाट क्रांतीदिनाच्या किरणाने उगवली. १८ जून १९४६ रोजी थोर स्वातंत्र्य सेनानी आणि राष्ट्रीय नेते डॉ. राम मनोहर लोहिया यांनी गोमंतभूमीत गोव्यातील पोर्तुगीज राजवटीला उघड आव्हान देऊन गोमंतकीयाना वसाहतवादी सत्तेविरूद्ध लढा देण्याची हाक दिली. त्याचेच स्मरण आम्ही प्रत्येक वर्षी १८ जून रोजी क्रांती दिन साजरा करून करतो.

मडगांव शहराच्या मध्यवर्ती ठिकाणी असलेल्या चौकाला ज्याला आज डॉ. राम मनोहर लोहिया चौक म्हणून ओळखण्यात येते, त्या चौकात ५३ वर्षापूर्वी आयोजित जाहीर सभेत पोर्तुगीज सत्तेला उघड आव्हान देऊन डॉ. लोहियानी गोव्याच्या मुक्ती लढ्याच्या अंतिम टप्प्याचे रणशिंग फुंकले. डॉ. लोहियांच्या हाकेला सर्व जाती-धर्माच्या आणि सर्व थरातील लोकांनी प्रतिसाद देऊन गोव्याच्या मुक्ती लढ्यात स्वत:ला झोकून दिले.

गोवा मुक्तीसाठी आपले सर्वस्व अर्पण केलेल्या स्वातंत्र्यसैनिकांना आणि हुतात्म्यांच्या स्मृतिला उजाळा देण्यासाठी आणि गोव्याच्या मुक्ती लढ्याचे स्मरण करण्यासाठी क्रांती दिन साजरा करण्यात येतो.

या क्रांती दिनी स्वातंत्र्यसैनिकांना सन्मान करण्यात येतो. गोव्याच्या मुक्ती लढ्यात योगदान दिलेल्या सर्व ज्ञात-अज्ञात हुतात्मे आणि स्वातंत्र्यसैनिकांना भावपूर्ण श्रद्धांजली या क्रांती दिनी वाहण्यात येते.

या वर्षाच्या क्रांतीदिनी माननीय मुख्यमंत्री श्री लुईझिन फालेरो यांच्या हस्ते १४ जणांचा मरणोत्तर व २६ हयात स्वातंत्र्यसैनिकांचा सन्मान करण्यात येईल.

स्वातंत्र्य सैनिकांना विनम्र अभिवादन.

१८ जून १९९९.

दिवंगत

स्व. आंतोनियो व्हिएगस

स्व. आंतोनियो व्हिएगस हे सासष्टी तालुक्यातील करमणे येथील असून ते स्वत: मुक्ती चळवळीत सामील झाले. १९४६ साली राम मनोहर लोहिया गोव्यात होते तेव्हा त्यांनी मडगांव येथे भाषण केले. त्यांना पोर्तुगीज पोलीसांनी अटक केली व नंतर त्यांची सुटका करण्यात आली.

त्यांनी बेळगांव येथून पोस्टर, पत्रके आणून ती गोव्यात वाटली.

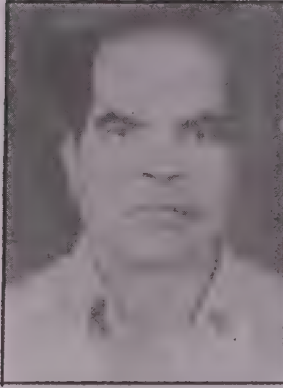
१९५४ साली त्यांनी करमणे येथील निवासस्थानी अटक झाली आणि ५ वर्षे कठोर तुरुंगाची शिक्षा करण्यात आली. ४ वर्षानंतर त्यांची सुटका झाली. बाहेर जाण्यासाठी त्याने नकार दिला. आणखी एक वर्षाची त्यांना शिक्षा झाली.

डॉ. गायतोंडे, खिस्तो फुर्तादु, नागेश करमली, पांडुरंग मुळगांवकर हे त्यांचे इतर सहकारी होते.

८ मार्च १९६८ साली त्यांचे निधन झाले.

स्व. दत्ताराम कृष्णराव देसाई

स्व. दत्ताराम कृष्णराव देसाई यांचा जन्म डिचोली तालुक्यातील साखळी येथे झाला. त्यांचे प्राथमिक शिक्षण मराठीतून झाले. ते नॅशनल काँग्रेस गोवाचे सदस्य होते. त्यांची दोडामार्ग येथून बाळकृष्ण जोशी यांनी पुरविलेली पत्रके, पोस्टर वाटली आणि चिकटवली. १९५४ साली त्यांना अटक झाली. त्यांना ट्रिब्युनलासमोर उभे ठेऊन १८ महिन्याची तुरुंगवासाची शिक्षा झाली. १९५६ साली त्यांची सुटका झाली. सुटका झाल्यानंतर त्यांनी राष्ट्रीय कारवायात सहभागी होण्याचे चालूच ठेवले.

१९७२ साली केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला.

शिवाजी देसाई, शिवनाथ हिंदे, आणि आपा गांवकर हे त्याचे सहकारी होते.

ते व्यवसायाने शेतकरी होते.

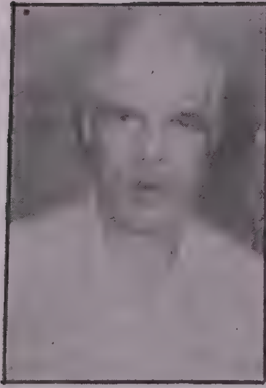
स्व. गजानन प्रभूदेसाई

स्व. गजानन प्रभृदेसाई यांचा जन्म काणकोण तालुक्यातील खोला येथे झाला. त्यांचे लार्यासियम शिक्षण झाले. ते "आवाज द इंडिया" या पोर्तुगीज दैनिकाचे उपसंपादक होते. या दैनिकातून राष्ट्रवादी विचार प्रसिध्द करीत. १९५५ साली पोर्तुगीज सरकारने या दैनिकावर बंदी आणली. त्यांना अटक करून सहा महिने तुरुंगवासात ठेवण्यात आले. सुटका झाल्यानंतर ते बेळगाव येथे गेले आणि तेथून त्यांनी आपल्या राष्ट्रवादी कारवाया चाल़ूच ठेवल्या. मे १९५० साली त्यांची नॅशनल कॉग्रेस गोवाच्या (बेळगांव शाखा) कार्यकारी समितीवर सदस्य म्हणून नियुक्ती झाली. १९५५ साली ते आझाद गोमंतक दलात सामील झाले. स्वातंत्र्य मिळेपर्यंत आझाद गोमंतक दलाच्या "आझाद गोवा रेडिओ" या भूमीगत स्टेशनवरून राष्ट्रवादी कारवायांचा प्रचार करण्याचे त्यांनी कार्य केले.

आर्मादो सांतान परेरा, लुईस मेंडिस, वसंत पांडुरंग बोरकर हे त्याचे सहकारी होते.

स्व. कुमुदचंद्र वासुदेव प्रभूदेसाई

स्व. कुमुदचंद्र वासुदेव प्रभूदेसाई यांचा जन्म ५ सप्टेंबर १९१९ साली सासष्टी तालुक्यातील कुंक्कळी येथे झाला. त्यांनी प्राथमिक शिक्षण पोर्तुगीज तर माध्यमिक शिक्षण इंग्रजी भाषेत घेतले. मुक्ती चळवळीच्या काळात ते नॅशनल कॉंग्रेस गोवाचे सदस्य होते. त्यांनी पत्रके वाटण्याची कामे केली. त्यांनी मुख्य स्वातंत्र्यसैनिकांना माहिती दिली आणि गुप्त बैठकात ते सहभागी झाले. १९५६ साली ऑल्विन कुयेलो यांच्या नेतृत्वखाली तेरेखोल येथे सत्याग्रह केला. त्यांना अटक करुन ५ वर्षे तुरुंगवास आणि दोन वर्षांची शिक्षा ठोठावण्यात आली. तसेच त्यांना १५ वर्षे राजकीय हक्कापासून वंचित करण्यात आले. त्यांना त्यांचे दुकान बंद ठेवण्यात सांगितले. प्रत्येक दिवशी पोलीस स्टेशनवर येऊन हजेरी लावण्याच्या अटीवर त्यांचा सुटका करण्यात आली.

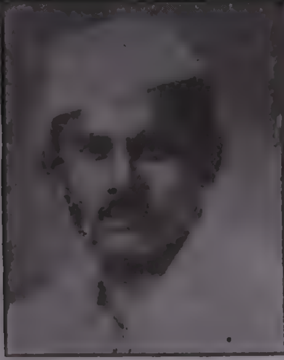
१९७६ साली केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला.

मुक्तीनंतर अनेक सामाजिक-धार्मिक आणि इतर संघटनेत त्यांचे संबंध होते. अष्ठग्रहर मंडळ कॉंग्रेसचे ते अध्यक्ष होते. ते रिवण ग्रामपंचायतीचे सदस्य होते.

माधव बीर, राम काकोडकर, कृष्णकांत हेगडेदेसाई, माधव पंडित, कृपावंत लांजेकर आणि राघोबा मळीक हे त्याचे सहकारी होते.

ते व्यवसायाने शेतकरी होते.

स्व. लुईस गाब्रियल मेंडिस

स्व. लुईस गाब्रियल मेंडिस यांचा जन्म ४ ऑगस्ट १९१६ साली सासष्टी तालुक्यातील वेळ्ळी येथे झाला. त्यांनी एल. एल. बी. शिक्षण घेतले. ते इंडियन नॅशनल काँग्रेसचे सदस्य होते आणि त्यानंतर ते नॅशनल काँग्रेस गोवाचे सदस्य झाले. ते भारत छोडो चळवळीत सहभागी झाले. १९३७-४० पर्यंत ते गोमंतक प्रजा मंडळाचे सचिव होते. १९४० साली त्यांनी गोमंतक या इंग्रजी नियतकालिकेचे संपादन केले आणि १९५४ साली मुंबई येथून प्रकाशित होणारे "गोवा" या नियतकालिकेत त्यांनी कोकणीतून लेख लिहिले. तरुणामध्ये राजकीय जागृती निर्माण करण्यासाठी त्यांनी कार्य केले. त्यांच्याविरुध्द अटक वॉरंट काढण्यात आले. त्यांच्या घरावर तीन वेळा धाड घालण्यात आली. मॅरीटाईम लेबर युनियन ऑफ इंडियाचे ते संस्थापक सदस्य आणि सरसचिव होते. गोवन क्लब फेडरेशन बॉम्बेचे ते सरसचिव होते.

मुक्तीनंतर गोवा (टॉडी-टॅपर) रेंदेर संघटनेचे ते संस्थापक सदस्य आणि सरसचिव होते.

स्व. नामदेव विनायक रायकर

स्व. नामदेव विनायक रायकर यांचा जन्म ३० डिसेंबर १९३५ साली मडगांव येथे झाला. त्यांचे मराठीतून माध्यमिक आणि नॉन मॅट्रिक शिक्षण झाले. १९५४ साली ते नॅशनल कॉंग्रेस गोवाचे सदस्य झाले. १९५५ साली ते गोवा लिबरेशन आर्मीचे सदस्य झाले. त्यांनी सत्याग्रहींच्या बैठ़का घेतल्या. पत्रके वाटली. सासष्टीत तिरंगा फडकावला. मे १९५६ साली व्यंकटेश कुंदे यांच्या मदतीने वेळ्ळी येथील पोर्तुगीज शाळेला त्यांनी आग लावली. आगगाडीच्या डब्यात टाईम बॉम्ब ठेवले. या टाईम बॉम्बचा चांदोर-मडगांव दरम्यानच्या रेल्वे स्टेशनवर स्फोट झाला. जून १९५६ साली मडगाव पोलीस स्टेशनवर बॉम्ब ठेवला. स्फोटकांद्वारे लहान पूल उध्वस्त केले. टेलिफोनच्या वायर कापल्या. पोर्तुगीज मिलिटरी व जीपवर हातबॉम्ब फेकले. सीमा पार करून शिबिरास हजर राहिले. १३ ऑगस्ट १९५६ या साली त्यांना अटक झाली. तुरुंगवासात त्यांचा दोन महिने छळ करण्यात आला. १९५८ साली त्यांना ट्रिब्युनलासमोर उभे करून २४ वर्षे कठोर तुरुंगवासाची शिक्षा ठोठावली. आग्वाद तुरुंगवासात त्यांना साडेपाच वर्षापेक्षा अधिक शिक्षा झाली. त्यांची मुक्तीदिनी सुटका झाली.

भारत सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला.

वसंत कारापुरकर, गोपाळ विर्जीनकर आणि डॉ. घनश्याम कंटक हे त्यांचे सहकारी होते.

स्व. सूर्यकांत विठ्ठल थळी

स्व. सूर्यकांत विठ्ठल थळी यांचा जन्म २९ जुलै १९२९ रोजी बार्देश तालुक्यातील हणजुणे येथे झाला. त्यांची मॅट्रीकपर्यंतचे शिक्षण घेतले. ते नॅशनल काँग्रेस गोवाचे सदस्य होते. १९४६ साली त्यांनी राष्ट्रीय चळवळीत भाग घेतला. २८ ऑक्टोबर १९४६ साली त्यांची म्हापसा येथे आपल्या सहका-यांबरोबर सत्याग्रह केला. तेव्हा त्यांनी अटक करून तुरुंगवासात डांबण्यात आले. त्यानंतर सुमारे दहा दिवसांनी त्याची सुटका करण्यात आली. त्यांनी भूमिगत कारवाया चालूच ठेवल्या. ऑगस्ट १९५४ साली कुळे रेल्वे स्टेशनवर त्यांना पुन्हा अटक करण्यात आले आणि बावीस दिवस त्यांना पणजी पोलीस चौकीत ठेवण्यात आले. त्यानंतर त्यांनी बेळगांव येथे पिटर आल्वारीस यांच्या मार्गदर्शनाखाली कार्य केले. त्यानी बेळगांव येथून पोस्टर आणि पत्रके आणून ती गोव्यात चिकटवली आणि त्यांनी तरुणामध्ये राजकीय जागृती निर्माण करुन त्यांना सत्याग्रहात सहभागी होण्यास तयार केले. २६ जानेवारी १९५५ रोजीं त्यांना बाळा काकोडकर यांच्यासोबत परत अटक करण्यात येऊन १० वर्षे तुरुंगवासाची शिक्षा झाली.

१९५९ साली त्यांची सुटका झाली.

१९७२ साली केंद्र सरकारने ताम्रपट देऊन त्यांचा सन्मान केला.

स्व. शिवनाथ बाबूली हिंदे

स्व. शिवनाथ हिंदे हे साखळी येथील असून तरुण वयातच त्यांनी मुक्ती चळवळीत भाग घेतला.

त्यांनी पोर्तुगीज तसेच मराठीतून शिक्षण घेतले.

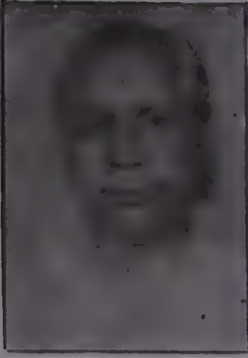
त्यांनी गोव्याबाहेरून पोस्टर, ध्वज आणि इतर राष्ट्रवादी साहित्य आणून ते गोव्यात वितरीत केले. तसेच त्यांनी गोव्यात पोस्टर चिकटविण्याचे काम केले.

ऑक्टोबर १९४५ साली मोन्तेरो यांनी त्यांना त्यांच्या साखळी येथील निवासस्थानी अटक केली. न्यायालयाने त्याना ११ वर्षाची तुरुंगाची शिक्षा ठोठावली.

त्यांना ११ महिने आणि १३ दिवस तुरुंगात रहावे लागले.

श्री हिंदे याचे १९७२ साली निधन झाले.

स्व. तुकाराम राघोबा काणकोणकर

स्व. तुकाराम राघोबा काणकोणकर यांचा जन्म ३१ जुलै १९३१ रोजी तिसवाडी तालुक्यातील पाळे शिरदोन येथे झाला. त्यांनी मराठीतून माध्यमिक शिक्षण, तीन वर्षे लायसीयम शिक्षण आणि मॅट्रीकपर्यंतचे शिक्षण घेतले. ते नॅशनल काँग्रेस गोवाचे सदस्य होते. त्यांनी मिरवणुका काढल्या. बैठका घेतल्या. तसेच बातमी पत्रे वाटली. ते नॅशनल काँग्रेस गोवाच्या प्रचार समितीचे सदस्य होते. एप्रिल १९४७ साली आझाद गोमंतक दलाचे ते संस्थापक सदस्य होते. पोलीस आऊट पोस्टवर धाडी घालण्याच्या कार्यात ते सहभागी झाले होते. म्हापसा तिजोरीवर धाड घालण्याची तयारी केली आणि २१ जुलै १९४७ साली विश्वनाथ लवंदे आणि इतर सहका-यांसमवेत त्यांनी म्हापसा तिजोरीवर धाड घातली. ४ डिसेंबर १९४७ रोजी "बॉको नॅशनल अल्ट्रामरीनो" च्या व्यवस्थापकावर हल्ला करण्याच्या कार्याचे ते सुत्रधार होते. त्यांनी व्यवस्थापकावर हल्ला करुन पैसे जप्त केले. अटक चुकविण्यासाठी ते दोडामार्ग येथे गेले तरी त्यांनी राष्ट्रीय कारवायात सहभागी होण्याचे चालूच ठवले. म्हापसा न्यायालय आणि पणजी न्यायालयाने त्यांच्या गैरहजेरीत त्यांच्यावर खटला भरला आणि १२ जून १९५० साली त्यांना २८ वर्षे कारावासाची शिक्षा झाली आणि एक वर्षपर्यंत प्रतिदिनी २० इस्कुद दंड फर्माविला. त्यांच्याविरुध्द अटक वॉरंट काढण्यात आले. तो कुठे आहे ही माहिती मिळविण्यासाठी त्यांच्या वडिलांना अटक करुन त्यांचा छळ केला. त्यांची मालमत्ता जप्त करण्यात आली. ते भारत सरकारला पोर्तुगीज सरकारच्या कारवाईची माहिती देत होते.

१९७२ साली केंद्र सरकारने त्यांना ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला. व्ही. एन. लवंदे, दत्तात्रय देशपांडे, प्रभाकर सिनारी, नारायण हरी नायक, पांडुरंग शिरोडकर, मधुसुदन शिरोडकर आणि सिंगबाळ हे त्यांचे सहकारी होते.

स्व. वामन बाळकृष्ण सरदेसाई

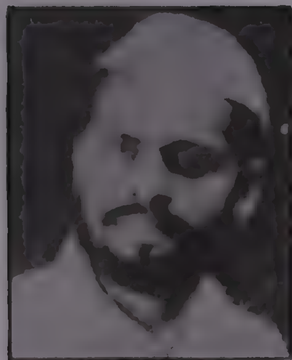
स्वर्गीय वामन बाळकृष्ण सरदेसाई यांचा जन्म २५ मे १९२३ रोजीं फोंडा तालुक्यातील वाडी या गावात झाला. त्यानी लायसियम शिक्षण घेतले. तसेच त्यांनी एक वर्ष वैद्यकीय शिक्षण घेतले. त्यानी राष्ट्रवादी प्रचाराचे कार्य केले. पणजी येथील महालक्ष्मी मराठी शाळा, कन्याशाळा आणि मॉर्डन हायस्कूलान घेतलेल्या गुप्त बैठकांना हजर राहीले. ज्वाला पत्रकाचे वितरण आणि भूमिगत कारवाईसाठी त्यांना डिसेंबर १९४७ साली अटक करण्यात आली. त्यांना ट्रिब्युनलासमोर उभे करून ७ महिने साधी कैदेची शिक्षा झाली आणि ५ वर्षापर्यत राजकीय हक्कापासून वंचित करण्यात आले. १९५५ साली मुंबई आकाशवाणीवरून कोंकणी आणि पोर्तुगीज कार्यक्रमाचे ध्वनिक्षेपण करण्यासाठी प्रा. फ्रांसिस्को कुरैया यांच्याबरोबर कार्य केले. त्यांनी गोवा मुक्तीपर्यंत रेडिओवरून कार्यक्रमाचे ध्वनिक्षेपण करण्याचे कार्य चालूच ठेवले.

ऑक्टोबर १९६१ साली नवी दिल्ली येथील पोर्तुगीज राजवट प्रदेशाच्या प्रतिनिधीच्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेत सहभागी झाले. "ऑपरेशन विजय" कारवाईवेळी गोव्यात वाटण्यासाठी पत्रके तयार करण्यास त्यांनी मदत केली. मिलीटरी कारवाईत जप्त केलेली महत्वाची कागदपत्रे इंग्रजीतून भाषांतरीत केली.

मुक्ती चळवळीच्या काळात ते शिक्षक होते. त्यानंतर ते सरकारी सेवेत रूजू झाले. निवृत्तीनंतर ते "गोवा टुडे" या मासिकाचे संपादक होते.

त्यांच्यामागे त्यांची पत्नी, पांच मुलगे आणि दोन मुली आहेत.

स्व. व्यंकटेश कृष्णा वेरेकर

स्व. व्यंकटेश कृष्णा वेरेकर यांचा जन्म १ ऑक्टोबर १९१३ रोजी सासष्टी तालुक्यातील वेर्णा येथे झाला. त्यांनी मराठीतून माध्यमिक शिक्षण घेतले. १९४४-४५ पर्यंत ते गोवा सेवा संघाचे सदस्य होते. १९४६ पासून ते नॅशनल कॉंग्रेस गोवाचे सदस्य होते.

लोकांमध्ये सामाजिक जागृती निर्माण करण्याचे कार्य त्यांनी केले. तसेच करमणे भागात् शिक्षण सुविधा उपलब्ध करुन देण्याचे प्रयत्न त्यांनी केले आणि विद्यार्थ्यांना आर्थिक मदत दिली. १८ जून १९४६ साली मडगाव येथे जेव्हा पोर्तुगीज पोलीसांनी डॉ. लोहिया यांच्यावर बंदूक रोखून ठेवली तेव्हा ते तिथे धावून गेले व डॉ. लोहिया यांच्यापुढे उभे राहिले. त्यांची दोन वर्षाची मुलगी मृत्यूच्या वाटेवर असतानाही आणि त्यांना अटक होण्याची पूर्ण माहिती असताना देखील बंदीचा हुकूम मोडून त्यांची १८ ऑक्टोबर १९४६ साली फोंडा येथे जाहीर सभा घेतली. अटक होण्याच्या आदी मुलीच्या मृत्यूची बातमी त्यांना मिळाली. त्यांना अटक करुन ट्रिब्युनलासमोर उभे करण्यात आले. न्यायाधिशानी त्यांना पुढे मुक्ती चळवळीत सहभागी न होण्याचे वचन दिल्यास मुलींच्या अंतिम संस्कारास हजर राहण्याची परवानगी दिली जाईल असे सांगितले. त्यांनी तसे करण्यास नकार दिला त्यामुळे ते हजर राहू शकले नाही. तुरुंगवासात त्यांचा शारीरिक छळ झाला.

माधव पंडित, गजानन रायकर आणि फेलिसिया कार्दोज तसेच वसंत कारे हे त्याचे सहकारी होते.

५ ऑक्टोबर १९७३ साली त्यांचा मृत्यू झाला.

स्व. यादवेंद्र वासुदेव प्रभूदेसाई

स्व. यादवेंद्र वासुदेव प्रभूदेसाई यांचा जन्म २५ जानेवारी १९३० रोजीं सासष्टी तालुक्यातील कुंक्कळी येथे येथे झाला. त्यानी पोर्तुगीज, मराठी आणि हिंदीतून प्राथमिक शिक्षण आणि एस. एस. सी. शिक्षण घेतले. १९५३ ते १९५५ पर्यत ते नॅशनल काँग्रेस गोवाचे सक्रीय कार्यकर्ते होते. १९५६ साली ते गोवा लिबरेशन आर्मीचे सदस्य झाले. पिटर आल्वारीस, आगुस्तस आल्वारीस आणि उर्सुलिनो आल्मेदा यांच्या मार्गदर्शनाखाली त्यांनी कार्य केले. त्यांनी सरकारी नोकरी सोडून मडगांव येथे प्रिटींग प्रेस सुरू केला. देशभक्तीवर पुस्तिका, पत्रके छापून आणि त्यांचे वितरण करून मुक्ती चळवळीस त्यांनी हातभार लावला. त्यांना अटक करून त्यांचा प्रिटिंग प्रेस जप्त केला. त्यांना ट्रिब्युनलासमोर उभे करून आठ वर्षे कठोर शिक्षा आणि दंड भरला नाही तर आणखी दोन वर्षे तुरुंगवास झाला. त्यांना वीस वर्षासाठी नागरी हक्कापासून वंचित करण्यात आले. पण ऑगस्ट १९५९ साली साडेतीन वर्षे तुरुंगवासानंतर त्यांची पॅरोलवर सुटका करण्यात आली. तथापि स्वातंत्र्य मिळेपर्यत दरदिवशी केपे पोलीस स्टेशनवर हजर रहावे लागत होते. केंद्र सरकारने त्यांना ताम्रपत्र देऊन त्यांना सन्मान केला. १९७७ साली ते केपे नगरपालिका मंडळावर निवडून आले.

कुमुदचंद व्ही. पी. देसाई, शांता शिरवईकर, नामदेव रायकर, नर्मदा प्रसाद शर्मा, गुणी जांबावलीकर, बाळा जांबावलीकर, वसंत मोळये हे त्यांचे सहकारी होते.

ते व्यवसायाने शेतकरी होते.

स्व. सदानंद भिकाजी बोंदे

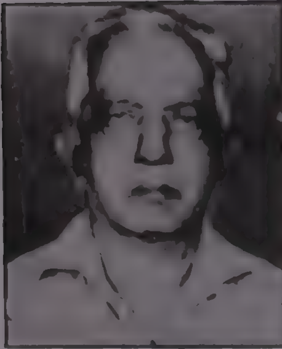
स्व. सदानंद भिकाजी बोंद्रे यांचा जन्म बार्देश तालुक्यांतील कळंगुट येथे झाला. त्यांनी मराठी आणि पोर्तुगीज भाषेत शिक्षण घेतले. ते आझाद गोमंतक दल आणि क्विट गोवा संघटनेचे सदस्य होते.

त्यांनी राष्ट्रवादी कारवायानी भाग घेतला. त्यांना अटक करून पाच महिन्याहून अधिक तुरुंगाची शिक्षा झाली. तुरुंगात त्यांना बेदम मारहाण करण्यात आली.

महाबळेश्वर नाईक, गोविंद कर्पे आणि मित्रा बीर हे सहकारी होते.

स्व. गोविंद गणेश जोशी

स्व. गोविंद गणेश जोशी हे तोरसे पेडणे येथील पूजारी असून तेथील लोकांशी त्यांचा संपर्क येतो.

ते स्वत: स्वातंत्र्य चळवळीत सामील झाले. बांदा येथून बॅनर्स, पोस्टर्स आणि इतर राष्ट्रवादी साहित्य आणण्याचे काम त्यांनी केले आणि ते गोव्यातील मोपा आणि इतर ठिकाणी वाटण्याचेही काम त्यांनी केले.

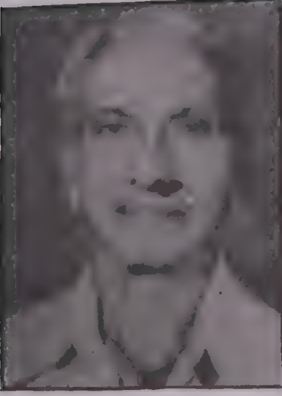
राम आबाजी परब, केशव परब, विश्राम तांडेल, पंढरीनाथ शिरोडकर हे त्यांचे सहकारी.

१९५४ साली तोरसे येथील निवासस्थानी त्यांना अटक झाली. सुमारे दीड वर्षाची त्यांना कैदेची शिक्षा झाली.

३० जून १९९५ रोजी वयाच्या ६५ व्या वर्षी त्यांचे निधन झाले.

हयात

श्री. आनंद उर्फ मुकुंद वासु
शेटये

श्री. आनंद उर्फ मुकुंद वा शेटये यांचा जन्म २१ ऑक्टोबर, १ साली फोंडा येथे झाला. त्यांनी म पोर्तुगीज आणि इंग्रजीतून प्राथमिक शि घेतले. त्यांनी प्रभातफेरीत भाग तसेच पोस्टर चिकटवले, पत्रके वा गुप्त बैठका घेतल्या. त्यांनी मुक्ती चळ भाग घेतल्यामुळे त्यांना सेवेतून काढ आले. पोलीसांनी त्यांच्या घराची झडती घेऊन राष्ट्रवादी साहित्य, बावटे जप्त केले आणि त्यांच्या वडिलांचा छळ केला.

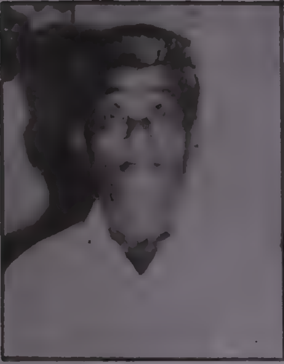
नागेश नायक, सदानंद बोरकर आणि विष्णू कासरकर हे सहकारी होते.

श्री. आंतोनियो परेरा

कुंकळ्ळी येथील श्री. आंतो परेरा लहान वयातच मुक्ती चळव सहभागी झाले. त्यांचे मेहुणे श्री. आगियार अगोदरच चळवळीत होते.

श्री. परेरा हे स्वतः छायाचित्र असून पोर्तुगीज ठिकाणांची तसेच त्य कार्याची त्यांची छायाचित्रे घेऊन ती राष्ट्र नेत्यांना वाटण्याची कामे त्यांनी केली. पोस्टर चिकटविणे, पत्रके वा तसेच असोल्णा, वेळ्ळी, चिंचणी, कुंकळ्ळी, भिवसा याठिकाणी भू कारवायात ते सहभागी झाले. राजाराम देसाई, खुशाली देसाई हे इतर सहकारी होते.

श्री. चंद्रकांत लक्ष्मण वेळीप

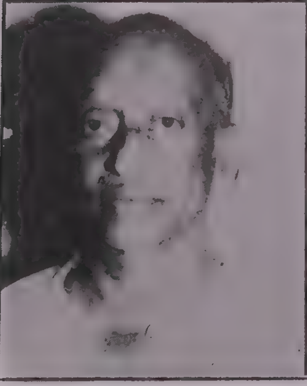
श्री. चंद्रकांत लक्ष्मण वेळीप यांचा जन्म १५ जून, १९३८ साली काणकोण तालुक्यातील महालवाडा पैंगीण येथे झाला. त्यांनी एसएससी पर्यत शिक्षण घेतले. ते नॅशनल कॉंग्रेस गोवाचे सदस्य होते. माजाळी आणि आंगडी येथे आयोजित केलेल्या बैठकीस ते हजर राहिले. पोस्टर आणि पत्रके आणून गोव्यात वाटली. १७ फेब्रुवारी, १९५५ साली काणकोण पोलीस स्टेशनवर सिंधुताई देशपांडे, वामन पैंगीणकर आणि इतर स्वातंत्र्यसैनिकांच्या सहकार्याने त्यांनी सत्याग्रह घडवून आणला. त्यांना अटक करुन निर्दयपणे मारहाण करण्यात आली. ते वयाने लहान असूनसुध्दा त्यांना ६ वर्षे तुरुंगवासाची शिक्षा करण्यात आली. ३० जानेवारी, १९५८ साली त्यांची सुटका करण्यात आली.

केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला.

विश्वनाथ लोलयेकर, विश्वंभर लोलयेकर, रामदास लोलयेकर, यशवंत लोलयेकर, बालाजी पी. देसाई आणि ए. देसाई हे त्यांचे सहकारी होते.

श्री. हरिश्चंद आर. कार्बोटकर

श्री. हरिश्चंद्र आर. कार्बोटकर यांचा जन्म १९३५ साली बार्देश तालुक्यातील बिठ्ठोण येथे झाला. त्यांनी एसएससी पर्यंतचे शिक्षण घेतले. तसेच त्यांनी पोर्तुगीज भाषेत प्राथमिक शिक्षण घेतले. १९५४ साली ते आझाद गोमंतक दलात सामील झाले. तेव्हापासून ते दलाचे सक्रीय सदस्य होते. त्यांचे घर पर्वरी डोंगराजवळ असल्याने दलाच्या कमांडोना लपून राहण्यास सूरक्षित जागा होती. त्यांच्या आईवडिलांनी तसेच कुटुंबातील इतर सदस्यांनी शस्त्रे व दारुगोळा एका ठिकाणाहून दुस-या ठिकाणी नेण्यास मदत केली. आणि अशारीतीने मुक्ती चळवळीस हातभार लावला. बांबोळी येथील रेडिओ स्टेशनवर हातबॉम्ब फेकण्यासाठीच्यो योजनेची आखणी त्यांच्या घरातून केली. त्यांच्याविरुध्द अटक वॉरंट काढण्यात आले. पण ते भूमीगत झाले आणि मुक्तीपर्यत आपल्या कारवाया चालूच ठेवल्या.

ते व्यवसायाने दुकानदार आहेत.

श्री. जिवा भागडू गांवकर

श्री. जिवा भागडू गांवकर १९५४ साली मुक्ती चळवळीत सहभागी झाले. गोव्यात राष्ट्रीय कॉंग्रेसची स्थापना होऊन आंगडी-माजाळी येथे शिबिरे आयोजित करण्यात आली होती. मनोहर प्रभूदेसाई हे शिबीराचे प्रमुख होते. त्या सुमारास त्यांचा संपर्क परशुराम गोविंद फळ, पिटर आल्वारिस यांच्याशी आला. त्यामुळे त्यांना सत्याग्रहात सामील होण्याची प्रेरणा मिळाली.

श्री. गांवकर १७ फेब्रुवारी १९५५ रोजीं काणकोण येथे श्री. विश्वनाथ लोलयेकर यांच्या नेतृत्वाखाली इतर सहकाऱ्यासमवेत सत्याग्रहात सामील झाले. पोर्तुगीज पोलीसांना या सत्याग्रहाची जाणीव होती. पोलिसांनी काणकोण येथे सत्याग्रहीना अडविले. त्यांच्याकडून ध्वज काढून घेतले. त्यांना मारहाण केली आणि पोलीस स्टेशनवर घेऊन गेले.

श्री. गांवकर यांना ट्रिब्युनलासमोर उभे करून सहा महिने तुरुंगाची शिक्षा झाली. १५ वर्षे राजकीय हक्कापासून त्यांना वंचित करण्यात आले.

त्यांना अल्तिन येथील पोलीस कैदेत सुमारे एक महिना ठेवण्यात आले. त्यानंतर आग्वाद येथे हलविण्यात आले.

३० जानेवारी १९५८ साली त्यांच्या शिक्षेत सुट देऊन त्यांची सुटका करण्यात आली.

मुक्तीनंतर पंचायत आणि इतर संघटनानी त्यांचा सन्मान केला.

सध्या ते आपली पत्नी आणि पाच मुलींसमवेत गावडोंगरी काणकोण येथे राहतात.

श्री. काशिनाथ परशुराम कोळगांवकर

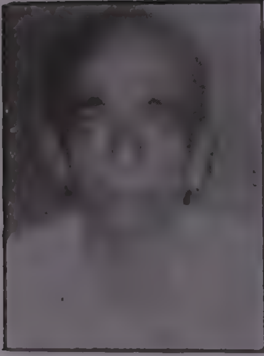
श्री. काशिनाथ परशुराम कोळगांवकर यांचा जन्म ४ मार्च १९३५ साली तिसवाडी तालुक्यातील सांताक्रुझ येथे झाला. त्यांनी मराठीतून प्राथमिक शिक्षण घेतले. ते आझाद गोमंतक दलाचे सदस्य होते. स्वातंत्र्य सैनिकांना त्यांनी शस्त्रे पुरविली. तिरंगा फडकविला, पोस्टर चिकटविले. १४ ऑगस्ट १९५५ रोजी त्यांना अटक करून तुरुंगांत ठेवण्यात आले. तुरुंगांत त्यांना मारहाण करण्यात आली. २६ ऑक्टोबर १९५६ राजीं त्यांची तुरुंगातून सुटका झाली.

१९७३ साली केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला.

ते सरकारी सेवेत होते.

श्री. कांता गोपी घाटवळ

श्री. कांता गोपी घाटवळ यांचा जन्म १ मे १९३६ साली झाला. चौथीपर्यंत त्यांनी मराठीतून शिक्षण घेतले.

त्यांचे भाऊ सिताराम हे १९५० पासून मुक्ती चळवळीत होते. श्री. विश्वनाथ लवंदे, प्रभाकर सिनारी कृष्णराव राणे, कान्होबा नाईक, आत्माराम मयेकर, शांताराम गावस हे सहकारी होते.

१९५४ साली ते आझाद गोमंतक दलात सामील झाले व त्यांनी मुक्ती चळवळीत भाग घेतला. त्यांनी दिपगृह, ज्वाला आणि इतर राष्ट्रवादी साहित्य वाटण्याचे काम केले.

मार्च १९५६ साली आमडगाव येथील सीमेवर असलेल्या शिबीरात सामील होताना त्यांच्यावर पोलीसांनी गोळीबार केला.

पण ते सुरक्षित शिबिरात पोचले. शिरगांव खाण तसेच इतर कारवायात ते सहभागी झाले. ते गोव्याबाहेरील शिबिरात राहिले आणि मुक्तीनंतर गोव्यांत परतले.

मुक्तीनंतर ते शिरगांव-मुळगांव पंचायतीत निवडून आले. गोव्याबाहेरील शिबीरात ते सहभागी झाले.

श्री. कृष्णा देवप्पा देसाई

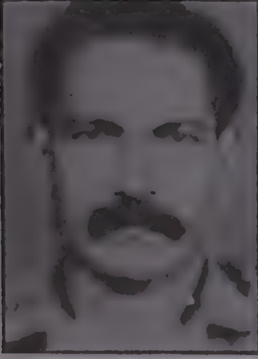

श्री. कृष्णा देवप्पा देसाई यांचा जन्म २५ डिसेंबर, १९३१ साली काणकोण तालुक्यातील नगर्से येथे झाला. त्यांनी मराठी आणि पोर्तुगीज भाषेतून प्राथमिक शिक्षण घेतले. ते नॅशनल काँग्रेस गोवाचे सदस्य होते. त्यांनी पोस्टर वाटण्याचे काम केले. माजाळी शिबिरातील स्वातंत्र्यसैनिकांना पोलीसांच्या कारवाईची त्यांनी माहिती दिली. १७ फेब्रुवारी, १९५५ साली आपल्या १३ सहकां-यांसह तिरंगी ध्वज घेऊन आणि देशभक्तीची घोषणा देत गावडोंगरी ते काणकोण पोलीस स्टेशनपर्यत त्यांनी मोर्चा काढला. त्यांना अटक करुन ५ वर्षे ७ महिने तुरुंगवासाची शिक्षा झाली. तुरुंगवासात त्यांना निर्दयपणे मारहाण करण्यात आली. तुरुंगवासात वाईट स्थितीबद्दल तक्रार केल्यामुळे शिक्षा म्हणून सात दिवस अंधारात ठेवण्यात आले. केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला.

मनोहर देसाई, राया काळे आणि शिवा देसाई हे त्यांचे सहकारी होते.

ते व्यवसायाने शेतकरी आहेत.

श्री. मधुकर बाळसो नाईक देसाई

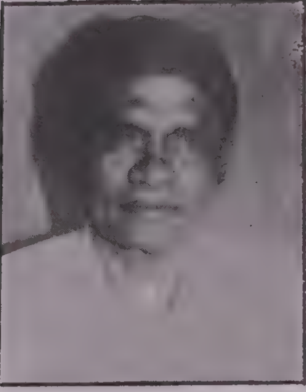
श्री. मधुकर बाळसो नाईक देसाई यांचा जन्म १५ मार्च, १९३४ रोजीं सासष्टी तालुक्यातील कुंक्कळी येथे झाला. त्यांनी मराठी आणि पोर्तुगीज भाषेतून प्राथमिक आणि एस. एस. सी. पर्यतचे शिक्षण घेतले. ते आझाद गोमंतक दलाचे सदस्य होते. १९५३ पासून त्यानी राष्ट्रवादी कारवायानी भाग घेण्याचे त्यांनी चालूच ठेवले. त्यांनी पत्रके वाटणे, पोस्टर चिकटविण्याची कामे केली. राष्ट्रदिनी तिरंगा फडकाविला. माजाळी शिबिरातील आझाद गोमंतक दलाच्या नेत्यांना पोर्तुगीज सरकारच्या कारवायाची गुप्त माहिती दिली. १६ एप्रिल, १९५५ साली त्यांना अटक झाली. त्यांना तुरुंगवासात ठेवण्यात आले.

मार्च, १९५५ साली त्यांची सुटका करण्यात आली. केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला. मधुकर गणेश तळावलीकर, दत्ताराम देसाई, प्रभाकर वैध, नारायण नाईक, शाबू देसाई, खुशाली देसाई आणि अनंत देसाई हे त्याचे सहकारी होते.

ते सरकारी सेवेत होते.

मोहन विष्णू शेट दांते

श्री. मोहन विष्णू शेट दांते यांचा जन्म ५ मे १९३८ रोजी गोवा वेल्हा येथील गावकरवाडा भाटी येथे झाला. ६२ वर्षाचे श्री. मोहन दांते सध्या कुडका येथे राहतात.

ते नॅशनल काँग्रेस गोवाचे सदस्य होते. त्यांनी पिटर आल्वारीस यांच्या नेतृत्वाखाली मुक्ती चळवळीत भाग घेतला.

सुरूवातीस काशीनाथ गोवेकर यांच्याकडे त्यांचा संपर्क आला. गोवेकर यांनी ऑगस्ट १९५५ साली पुणेच्या सिंधु देशपांडे यांच्या नेतृत्वाखाली सत्याग्रहात सहभागी होण्यास सांगितले. परंतु सिंधु देशपांडे यांना अटक झाली.

दत्ता येसू नाईक, खुशाली रामा मडकईकर आणि इतरांबरोबर श्री. दांते यांनाही अटक झाली.

त्यांना पणजीतील पोलीस कैदेत आठ दिवस ठेवण्यात आले आणि नंतर सोडून देण्यात आले.

मुक्तीनंतर ते सरपंच झाले.

सध्या ते कुडका येथे आपल्या कुटुंबासमवेत राहतात.

श्री. नारायण धर्मा सप्ते

श्री. नानायण सप्ते यांचा जन्म २७ ऑगस्ट, १९४१ रोजी बार्देश तालुक्यातील म्हापसा येथे झाला. त्यांनी मराठीतून प्राथमिक शिक्षण घेतले. ते नॅशनल कॉंग्रेस गोवाचे सदस्य होते. २६ जानेवारी, १९५५ रोजी त्यांनी म्हापसा येथे सत्याग्रह केला. तेव्हा त्यांना अटक करुन तुरुंगवासात ठेवण्यात आले. २७ ऑगस्ट, १९५९ साली त्यांची तुरुंगवासातून सुटका करण्यात आली.

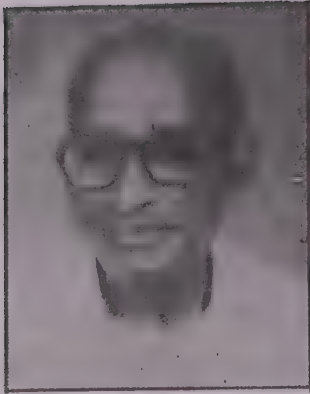
केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्याचा सन्मान केला.

रामेश्वर लांजेकर, प्रभाकर तिवरेकर, शामसुंदर नायक, अनिल बुर्ये, रविंद्र सिरसाट, वसंत मांद्रेकर आणि प्रभाकर हळदणकर हे त्यांचे सहकारी होते.

ते व्यवसायाने कासार आहेत.

श्री. नरहरी यशवंत हेदे

श्री. नरहरी यशवंत हेदे यांचा जन्म ७ जुलै १९३५ रोजी झाला. त्यांचे शिक्षण एस. एस. सी. पर्यंत झाले.

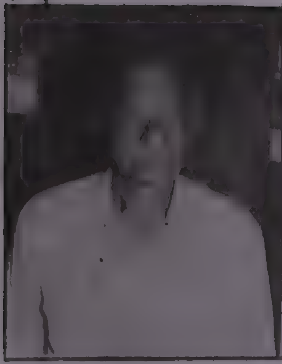
लहान वयात त्यांनी स्वामी विवेकानंद यांची पुस्तके वाचली आणि त्या पुस्तकांपासून त्यांनी प्रेरणा घेतली.

तद्नंतर त्यांचा संपर्क श्री. चंद्रकांत केंकरे, श्री. जयकृष्ण शिरोडकर यांच्याशी आला. त्यांनी सत्याग्रहात सामील होण्याचा निर्णय घेतला परंतु सत्याग्रहापूर्वीच श्री. केंकरे आणि शिरोडकर यांच्याबरोबर त्यांना अटक झाली. त्यांना पणजीच्या तुरुंगात ६ महिन्याची शिक्षा झाली व नंतर त्यांची सुटका करण्यात आली.

तीन चार महिन्यानंतर शिरोडा येथील पोर्तुगीज शाळा इतर कांही राष्ट्रवाद्यांकडून जाळण्यात आली. श्री. हेदे यांना संशयावरून अटक करून बेदम मारहाण करण्यात आली. श्री. हेदे यांनी पोर्तुगीज पोलीसांना सांगितले की ते सत्याग्रही असून यासारख्या हिंसात्मक कार्यात ते सहभागी होत नाहीत. तीन आठवड्यानंतर त्यांची सुटका करण्यांत आली.

ते सध्या कुर्टी फोंडा येथे आपल्या कुटुंबासमवेत राहतात.

श्री. प्रभाकर नारायण शेणवी मथा

श्री. प्रभाकर मथा यांचा जन्म २ डिसेंबर १९३२ रोजी ताळगांव येथे झाला.

मडगांवा येथे एस. एस. सी. पर्यत शिक्षण घेतले. विद्यार्थीदशेत असताना डॉ. राम मनोहर लोहिया यांच्याकडून स्फूर्ती घेऊन इतर विद्यार्थ्यांबरोबर ते चळवळीत सामिल झाले. त्यानी मडगांव येथे सत्याग्रह केला.

ते आपले बंधु रामनाथ यांच्याबरोबर रहात असत. आपले बंधु प्रभाकर मुक्ती चळवळीत आहे हे समझल्यानंतर त्यांनी प्रभाकर याना घर सोडण्याचा सल्ला दिला. प्रभाकर घर सोडून दामोदर कारवारकर यांच्या घरी वास्तव्याला गेले आणि त्यानी आपल्या राष्ट्रवादी कारवाया चालूच ठेवल्या.

ते झेंडे, राष्ट्रवादी साहित्य आणि पत्रकें वेगवेगळ्या ठिकाणी लोकांना वितरीत करीत असे.

२ जुलै १९५४ रोजी चांदर येथे जंगलात लपून राहिलेल्या प्रभाकर सिनारी, प्रभाकर वैद्य आणि इतरांना नेण्यासाठी रॉक सांतान फर्नांडिस यानी मथा याना बोलावले. त्याना गाडीतून नेताना चांदर येथे पोलीसानी गाडी अडवली. इतर पळून गेले. पोलिसानी गाडीत कोण होते याची विचारपूस करुन मथा याना मारहाण केली आणि गोळ्या घातल्या. ते बेशूध्द पडले. त्याना मडगांव पोलिस स्टेशनवर आणि नंतर रायबंदर हॉस्पिटलमध्ये नेण्यात आले तेथे त्यानी १ महिना २३ दिवस उपचार घेतले.

नंतर पोलिसांनी त्यांची जबानी घेऊन आग्वाद तुरुंगात रवानगी केली.

१९५७ साली त्यांची मुक्तता झाली. श्री. मथा सध्या बोरी येथे वास्तव्य करुन आहेत.

श्री. रघुनाथ परशुराम कोळगांवकर

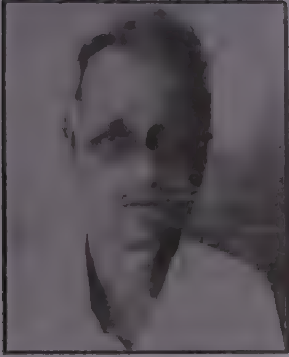
श्री. रघुनाथ परशुराम कोळगांवकर यांचा जन्म ५ ऑक्टोबर १९२७ रोजी बार्देश तालुक्यातील कांदोळी येथे झाला. त्यांनी मराठीतून प्राथमिक शिक्षण घेतले. ते आझाद गोमंतक दलाचे सदस्य होते. त्यांनी शस्त्रांची वाहतूक केली, तिरंगा फडकाविला. पोस्टर चिटकविले. १४ ऑगस्ट १९५५ रोजी त्यांना अटक करून तुरुंगात ठेवण्यात आले. सतरा महिने त्यांना तुरुंगवासाची शिक्षा झाली.

१९७३ साली केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला.

ते सरकारी सेवेत होते.

श्री. रविंद वासुदेव सिरसाट

रविंद्र वासुदेव सिरसाट यांचा जन्म २७ नोव्हेंबर १९३० रोजी कळंगुट बार्देश येथे झाला.

ते स्वत: मुक्ती चळवळीत सहभागी झाले. नॅशनल कॉंग्रेसचे सदस्य म्हणून त्यांनी पिटर आल्वारीस यांच्या नेतृत्त्वाखाली कार्य केले. २६ जानेवारी १९५५ साली त्यांनी सत्याग्रह घडवून आणला. त्यांना अटक करुन ट्रिबुनलासमोर उभे करण्यात आले. त्यांना १२ वर्षाची तुरुंगाची शिक्षा झाली. परंतु २७ ऑगस्ट १९५९ रोजी त्यांची सुटका झाली.

ते इंडियन नॅशनल कॉंग्रेस बार्देश शाखेचे सचिव होते. ते प्रदेश कॉंग्रेस समितीचेही सदस्य होते. १९४६ साली खासदार नाथ पै यांच्या मार्गदर्शनाखाली स्थापना केलेल्या विद्यार्थी संघटनेचे ते सदस्य होते. या संघटनेने दत्तवाडी म्हापसा येथे सुषमा बाल वाचनालय आणि अस्नोडा येथे सुभाष बाल वाचनालय या नावाने वाचनालय सुरु केले.

मुक्तीनंतर विद्यार्थी संघटनेचे रुपांतर म्हापसा युवक संघ असे केले. ते या संघाचे खजिनदार होते.

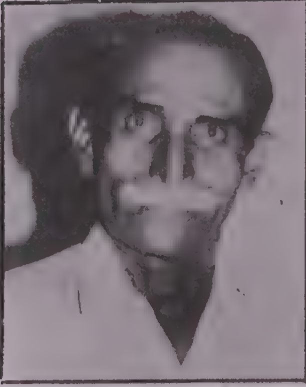
वार्ड क्र. ३ मधून म्हापसा नगरपालिकेवर ते नगरसेवक म्हणून निवडून आले. अखिल भारतीय स्वातंत्र्यसैनिक संघटनेचे ते उपसचिव होते

ते एक समाजसेवक आहेत. त्यांचा विविध सामाजिक संस्थेकडे संपर्क आहे.

सध्या ते अन्साभाट म्हापसा येथील सिरसाटवाडा येथे राहतात.

श्री. राजाराम येसो देसाई

श्री. राजाराम येसो देसाई यांचा जन्म २१ डिसेंबर १९३५ रोजीं कुंकळ्ळी येथे झाला.

मुरीडा कुंकळी येथील एमपीएस शाळेत शिकताना ते व त्यांचे इतर वर्गमित्र पिटर आल्वारीस यांच्या संपर्कात आले. नॅशनल कॉंग्रेस मध्ये तरुण सदस्यांना सामील करण्यासाठी त्यांनी पुस्तिका दिल्या.

श्री. देसाई १९५३ - ५४ साली राष्ट्रीय कॉंग्रेस गोवाचे सदस्य झाले. काही काळ त्यांनी तिथे काम केले. त्यानंतर आझाद गोमंतक दलात सामील झाले आणि हिंसात्मक कारवायात त्यांनी भाग घेतला. त्याच रात्री त्यांना अटक झाली व नंतर त्यांची सुटका करण्यात आली. परत दुस-या दिवशीही त्यांना अटक झाली व एका महिन्याची शिक्षा झाली.

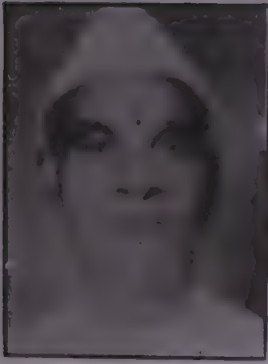
नंतर ते माजाळी येथील कॅम्पमध्ये सामील झाले आणि तिथेच राहिले.

साळजिनी मिलिटरी पोस्ट, पोळे कस्टम चेक पोस्ट कारवाईत ते सहभागी झाले.

१९६१ साली ते मिलिटरी समवेत गोव्यात आले.

अध्या ते मुरीडा कुंकळ्ळी येथे आपल्या कुटुंबियांसमवेत राहतात.

श्री. रघुनाथ गणेश गारुडी देसाई

श्री. रघुनाथ गणेश गारुडी देसाई यांचा जन्म २२ एप्रिल, १९०९ साली बार्देश तालुक्यातील शिवोली येथे झाला. त्यांनी मराठीतून प्राथमिक शिक्षण घेतले. ते आझाद गोमंतक दलाचे सदस्य होते. त्यांनी मिरवणुका, बैठकांनी भाग घेतला. तिरंगी ध्वज फडकाविला. पत्रके वाटली, चोडण पोलीस स्टेशनवर हल्ला करुन शस्त्रे व दारुगोळा जप्त केले. त्यांना दोन वेळा अटक करुन ६ महिने तुरुंगवासात ठेवण्यात आले.

१५ ऑगस्ट, १९७२ साली केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला.

गणपत सावईवेरेंकर, सिताराम कुबल, रामदास चाफडकर, दिगंबर हळर्णकर, नानी भोसले, बापू मोहिते, निपाणीकर, माधव कोरडे, गोविंद हळर्णकर, रंगा खोर्जुवेकर आणि कृष्णा वांयगणकर हे त्यांचे सहकारी होते.

ते व्यवसायाने सुतार आहेत.

श्रीपाद नरहरी खरंगटे

श्री. श्रीपाद नरहरी खरंगटे यांचा जन्म २२ नोव्हेंबर, १९४० साली सासष्टी तालुक्यातील करमणे येथे झाला. त्यांनी मराठीतून माध्यमिक तर पोर्तुगीज भाषेतून प्राथमिक आणि एस एस सी पर्यंतचे शिक्षण घेतले. ते सुरुवातीस नॅशनल कॉंग्रेस गोवाचे, त्यानंतर गोवा लिबरेशन आर्मी आणि आझाद गोमंतक दलाचे सदस्य हेते. १९५४ साला जांबावली, केपे येथे झालेल्या नॅशनल कॉंग्रेस गोव्याच्या शिबिरास हजर होते. पोस्टर चिकटविणे, तिरंगा फडकाविणे इत्यादी कामे त्यांच्यावर सोपविण्यात आली. १५ ऑगस्ट, १९५५ साली त्यांनी मडगाव येथील नगरपालिका उद्यानात सत्याग्रह केला. त्यांना अटक करुन तुरुंगात ठेवण्यात आले. १५ सप्टेंबर, १९५५ साली पोलीस स्टेशनवर हजेरी लावण्याच्या अटीवर त्यांची सुटका झाली. पोलीसांकडून होणारा छळ चुकविण्यासाठी ते मोपा येथून सीमा पार करुन गोव्याबाहेर गेले. आझाद गोमंतक दलाच्या कार्यकर्त्यांनी खाण व पोलीस स्टेशनवर हल्ले करुन जप्त केलेली शस्त्रे आणि दारुगोळा साठविण्यासाठी मडगाव येथे दोन खोल्यां भाडयाने घेतल्या. नेत्यांना पोलीस कारवायांची माहिती दिली. वास्को हार्बर, कुळे रेल्वे स्टेशन, घोगळ येथील मिलिटरी गेरेज आणि रायबंदर ते दिवाडी पोलीस अधिका-यांना घेऊन येणा-या फेरीत बॉम्ब ठेवले. कुठ्ठाळी येथील सरकारी गोदाम आणि मडगांव येथील तांत्रिक शाळेच्या इमारतीला आग लावली. बाणस्तारी पुलावरील दोन पोलीस रक्षकांवर हल्ला केला. त्यांना अटक करुन दोनदा न्यायालयासमोर उभे केले आणि १४ वर्षे तुरुंगवासाची शिक्षा दिली. परंतु १९६० साली त्यांची सुटका करण्यात आली. नंतर अटक चुकविण्यासाठी ते नेतुर्ली येथे पळून गेले आणि तेथून दांडेली येथे गेले व बेळगाव येथे आझाद गोमंतक दलाच्या शिबीरात सहभागी झाले. मुक्तीपर्यंत त्यांनी भूमिगत कारवायांनी भाग घेतला.

श्रीधर अनंत पैगिणकर

श्री. श्रीधर अनंत पैगिणकर यांचा जन्म ४ जून, १९३२ साली काणकोण तालुक्यांतील पैंगिण येथे झाला. त्याचे एसएससी पर्यंतचे शिक्षण झाले. २३ जानेवारी, १९५५ रोजीं त्यांनी येथे सत्याग्रह केला. त्यांना अटक करून मारहाण करण्यात आली आणि १२ वर्षे तुरुंगवासाची शिक्षा झाली. ४ वर्षे ९ महिन्यानंतर त्यांची तुरुंगवासातून सुटका करण्यात आली.

केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला.

ते व्यवसायाने शिक्षक आहे.

श्री. श्रीकांत रामदास नायक करमली

श्री. श्रीकांत रामदास नायक करमली यांचा जन्म १८ सप्टेंबर, १९३८ साली केपे तालुक्यातील काकोडा येथे झाला. त्यांनी मराठीतून प्राथमिक शिक्षण घेतले. ते नॅशनल काँग्रेस गोव्याचे सदस्य होत. त्यांनी त्यांचा मोठा भाऊ श्री. नागेश करमली यांना त्यांच्या कारवायात मदत केली. पोस्टर चिकटविणे, पत्रके वाटणे अशी कामे त्यांनी केली. १५ सप्टेंबर, १९५४ साली केपे न्यायालयासमोर त्यांनी तिरंगा फडकाविला. १७ सप्टेंबर, १९५४ साली त्यांना अटक करण्यात आली. पोलीस कैदेत त्यांना बेदम मारहाण करण्यात आली. वयाने लहान असल्याकारणाने १२ ऑक्टोबर, १९५४ साली त्यांची सुटका करण्यात आली. सुटका झाल्यानंतर त्यांनी भुमीगत कारवायानी भाग घेण्याचे चालूच ठेवले.

प्रभाकर भेंब्रे, गुणी जांबावलीकर, आणि नरसिंह हेगडे देसाई हे त्यांचे सहकारी होते.

श्री. शिवराम सूभा साळगांवकर

श्री. शिवराम सूभा साळगांवकर यांचा जन्म १० मे, १९३१ साली तिमवाडी तालुक्यातील सांताक्रुझ येथे झाला. त्यांनी मराठीतून प्राथमिक शिक्षण घेतले. ते आझाद गोमंतक दलाचे सक्रीय सदस्य होते. त्यांनी आझाद गोमंतक दलाच्या नेत्यांना पोलीस आणि लष्कर अधिकाऱ्यांच्या करवाईची माहिती दिली. त्यांनी स्वातंत्र्यसैनिकांना अन्न व निवारा दिला. लोकांमध्ये राजकीय जागृती निर्माण करण्यासाठी त्यांनी प्रचार केला. १४ ऑगस्ट, १९५५ रोजी त्यांना अटक करण्यात आली व १० वर्षे तुरुंगवासाची शिक्षा झाली. तुरुंगवासात त्यांना बेदम मारहाण झाली. २२ ऑगस्ट, १९५९ रोजी त्यांची सुटका झाली. मुक्तीनंतर ते इंडियन नॅशनल काँग्रसचे सदस्य झाले आणि १९७७ पासून ते जनता पार्टीचे व नंतर जनता दलाचे सदस्य आहेत.

१९७२ साली केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला.

गोवा वेल्हा पंचायतीचे ते सरपंच आणि सदस्य होते.

ते व्यवसायाने ड्रायव्हर आहेत.

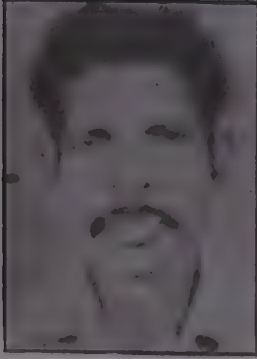
श्री. शांबा पुंडलिक तिळ्वे

श्री. शांबा पुंडलिक तिळवे यांचा जन्म १५ जून, १९३७ रोजी सांगे तालुक्यातील शामेल-किलर्पाल येथे झाला. त्यांनी मराठीतून प्राथमिक शिक्षण घेतले. ते आझाद गोमंतक दलाचे सदस्य होते. राष्ट्रवादी नेत्यांना सीमा पार करण्यासाठी मदत केली. गावक-यांना मुक्ति चळवळीत सहभागी करून घेण्यासाठी त्यांना प्रेरणा देण्याचे काम त्यांनी केले. १३ डिसेंबर, १९५६ रोजी त्यांना अटक झाली आणि १८ महिने त्यांना तुरुंगवासात डांबण्यात आले.

१९७२ साली केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला.

खुशाली देसाई, टोनी फर्नांडिस, रजनीकांत केंकरे, बापू सहकारी, मुकुंद पवार आणि रामकृष्ण सहकारी हे त्यांचे सहकारी होते.

श्री. तुकाराम सुखा आगरवाडेकर

श्री. तुकाराम सुखा आगरवाडेकर यांचा जन्म ८ जून, १९२० साली बार्देश तालुक्यातील शिवोली येथे झाला. १९५४ पासून ते आझाद गोमंतक दलाचे सदस्य होते. त्यांनी पत्रके वाटण्याचे काम केले. नेत्यांना माहिती दिली. प्रभाकर सिनारी आणि विश्वनाथ लवंदे यांच्या नेतृत्वाखाली हल्ला करण्याच्या कार्यात ते सहभागी झाले. कॅसलरॉक ट्रॉली, हणखणे, माजाळी आणि गुळेली आऊट पोस्ट त्यांनी स्फोटकांनी उध्वस्त केले. धाबेल दमण पोलीस आऊटपोस्टवर हल्ले चढविले.

बाळा मापारी, त्याचे भाऊ यशवंत आगरवाडेकर आणि वासुदेव आगरवाडेकर हे त्याचे सहकारी होते.

ते व्यवसायाने शेतकरी आहेत.

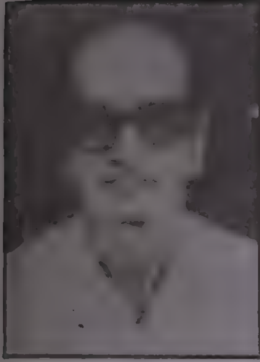
श्री. तुकाराम हरी गांवकर

श्री. तुकाराम हरी गांवकर यांचा ज
८ ऑगस्ट, १९३४ साली डिचो
तालुक्यातील कये येथे झाला. त्यां
मराठीतून प्राथमिक शिक्षण घेतले. १९
साली त्यांनी आत्माराम धाकटू मये
यांच्या नेतृत्वाखाली मये येथील शेतक
आंदोलनात त्यांनी भाग धेतला. १९४५ प
ते नॅशनल कॉंग्रेस गोवाचे सदस्य होते. नं
ते आझाद गोमंतक दलाचे सदस्य होते. आझाद गोमंतक दलाच्या भूमी
चळवळीस मदत केल्यामुळे त्यांनर ३ जून, १९४८ साली अटक करण्य
आली आणि डिचोली पोलीस कैदेत त्यांनर ठेवण्यात आले. चार दिवस
कैदेतून पळून जाण्यास त्यांना यश मिळाले. त्यांनी गोव्याची सीमा
करुन भारत हद्दीत प्रवेश केला. ट्रिब्युनलाने त्यांच्या गैरहजेरीत त्यांच्या
खटला भरला आणि २४ वर्षे त्यांना तुरुंगवासाची शिक्षा ठोठाविली. त्यानं
वझरी येथे प्रशिक्षण पूर्ण करुन ते आझाद गोमन्तक दलाच्या कमांडो दल
सामील झाले. १९५४ साली ते नगरहवेली मुक्ती चळवळीत सहभा
झाले. १९५५ साली ते गोव्यात परतले आणि आझाद गोमंतक दला
वझरे केंद्राची सुत्रे आपल्या हातात घेतली. १९५५-१९६१ पर्यत ते डिचो
सत्तरी आणि तिसवाडी तालुक्यातील विविध कारवायानी सहभागी झा
सोनशी खाणीवर हल्ला, सारमानस येथील पोलीसांना घेऊन जाणा
बसेसवर हल्ला केला, मावळिगे येथे गस्तीवर असलेल्या जीपवर ह
अशा अनेक कारवाईत ते सहभागी झाले. तसेच त्यांनी प्रभाकर व्ही. सिन
यांच्या नेतृत्वाखाली शिरगाव खाण आणि विश्वनाथ एन. लवंदे यां
नेतृत्वाखाली बेती पोलीस स्टेशनवर हल्ला चढविला. केंद्र सरकारने त्य
ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला. तसेच दादरा नगरहवेली सरकारने त्य
मानचिन्ह दिले.

कान्होबा नाईक, सुखदेव शिरोडकर, कृष्णा माईणकर, दत्ता
नागवेकर, यशवंत सुखा आगरवाडेकर हे त्यांचे सहकारी होते.

ते व्यवसायाने सायकल मॅकनिक आहेत.

श्री. विश्वनाथ पदमाकर सावईकर

श्री. विश्वनाथ पद्‌माकर सावईकर यांचा जन्म फोंडा तालुक्यातील सावईवेरे येथे २४ फेब्रुवारी, १९२५ साली झाला. त्यांनी एस एस सी पर्यंतचे शिक्षण घेतले. ते आझाद गोमंतक दलाचे सदस्य होते. त्यांनी भुमिगत स्वातंत्र्यसैनिकांसाठी अन्न आणि निवा-याची सोय केली. आपल्या घरात पोस्टर ठेवले आणि कुस्तोदियो फर्नांडिस यांचा खून करण्यामागे त्यांचा हात असल्याच्या शंकेने त्यांना सात महिने तुरुंगवासात ठेवण्यात आले.

ते व्यवसायाने शेतकरी आहेत.

श्री. विनायक सोयरु उसगांवकर

श्री. विनायक सोयरु उसगांवकर यांचा जन्म २६ जुलै, १९३३ साली उसगांव येथे झाला. त्याचे प्राथमिक शिक्षण गोव्यात झाले तर उच्च शिक्षण त्यांनी कर्नाटक येथील हल्ल्याळ येथे घेतले. एस एस सी नंतर बेळगांव येथे त्यांची ओळख बॅरिस्टर नाथ पै, पिटर आल्वारीस यांच्याबरोबर झाली व ते गोवा मुक्ती चळवळीकडे आकर्षित झाले.

१६ ऑगस्ट १९५५ साली पैंगिण येथील एम. ए. मणियार यांच्या नेतृत्वाखाली सत्याग्रहात सहभागी झाले. या ४० सत्याग्रहींच्या गटाला अटक करुर बेदम मारहाण करण्यात आली आणि त्यांना सीमारेषेवर सोडण्यात आले.

त्यानंतर ते गोवा लिबरेशन लष्करात सहभागी झाले. डिचोली येथे झालेल्या कारवाईत ते सहभागी झाले. त्याची ओळख आपा करमळकर यांच्याबरोबर झाली. आपा करमळकर यांच्या गटाला अटक झाली. त्यात ॲड. तांबा, पावसकर आणि इतरांचा समावेश होता. श्री. उसगांवकर यांना त्यांच्या गैरहजेरीत १४ वर्षाची कठोर शिक्षा झाली. त्यानंतर ते मुंबईत गेले आणि १९६८ साली गोव्यात परतले.

केंद्र सरकारने ताम्रपत्र देऊन त्यांचा सन्मान केला. मुक्तीनंतर त्यांनी पर्वरी येथील गोवा हॉटेल मॅनेजमेंट सेस्थेत इन्स्ट्रक्टर म्हणून काम केले.

सध्या ते पर्वरी येथे आपल्या कुटुंबासमवेंत राहतात.

GOA REVOLUTION DAY, 99

June 18 remains to be a red letter day in the chequered history of Goa's freedom struggle. It was on this day in 1946, Dr. Ram Manohar Lohia a great nationalist and veteran freedom fighter gave a call to the people of Goa to unite and fight against the colonial regime. The clarion call given on this day from the city square in Margao known as Lohia Maidan, gave new inspiration to the nationalists and like minded people to fight the colonial rule. The historic event on June 18, 1946, was beginning of a revolution, a revolution that strengthened the freedom movement and gave a definite direction to the Goa's freedom movement.

June 18, is celebrated every year as Goa Revolution Day, with solemnity and pride, to commemorate the revolutionary day in 1946.

This year we are honouring 40 freedom fighters on Goa Revolution Day at the hands of Chief Minister, Shri Luizinho Faleiro. Out of these 14 are Posthumous and 26 are Living.

On this day, the freedom struggle is recalled, the sacrifices and valour of the freedom fighters is recalled. The Martyrs who shed their blood for Goa's freedom are remembered. Lofty tributes are paid to known and unknown who participated in the freedom struggle.

We humbly salute their memory and pay tributes to them.

18th June, 1999.

POSTHUMOUS

Late ANTONIO VIEGAS

Antonio Viegas from Carmona, Salcete involved himself in the freedom movement. He gave a speech at Margao when Dr. Ram Manohar Lohia was in Goa in 1946. He was arrested and later released by the Portuguese Police.

He used to bring posters, pamphlets from Belgaum and distribute in Goa.

Later, he was arrested at his residence at Carmona in 1954 and sentenced to five years of RI, but released after four years. However he refused to go out and underwent one more year of imprisonment.

Dr. Gaitonde, Christ Furtado, Naguesh Karmali and Pandurang Mulgaonkar were his other associates.

He expired on March 8, 1968.

Late DATTARAM KRISHNARAO DESAI

Born at Sanquelim Dattaram Desai had his education in Marathi. He became member of NCG, distributed and affixed posters pamplets supplied by Balkrishna Joshi from Dodamarg.

He was arrested in September 1954 tried by the TMT and sentenced to 18 months, imprisonment. He was released in March 1956. After his release he continued participating in the nationalist activities.

He was awarded Tamrapatra by the Central Government.

Shri Shivaji Desai, Shivnath Hinde and Apa Gaokar were his other associates.

Late GAJANAN PRABHUDESSAI

Born at Khola in Canacona Gajanan Prabhudesai had his education in Portuguese and Hindi. He involved himself with the freedom movement during his young age.

Shri Prabhudessai alongwith Purushottam Kakodkar, B. B. Borkar and Pandurang Mulgaonkar met Mahatma Gandhi in Delhi.

Later after the death of Gandhiji, Gandhiji's ashes were brought to Margao and a procession was taken out during which Shri Prabhudessai gave a speech. He was arrested and later released. He was arrested again while coming from Belgaum after attending a meeting of activists there. A member of AGD. Shri Prabhudessai also worked for freedom movement in Mumbai for three years and in Belgaum for six years. He came to Goa alongwith the military troups in 1961.

He was honoured by the Central Government with the Tamrapatra.

After the Liberation he was Mamlatdar of Bardez Taluka and later Administrator of Bardez Communidade.

Gajanan Prabhudessai expired in 1981.

Late KUMUDCHANDRA VASUDEV PRABHU DESAI

Born in September 5, 1919 at Cuncolim in Salcete Shri Kumudchandra Desai involved himself in the freedom movement and became member NCG. He Circulated pamphlets, bulletins, attended secret meetings. He offered Satyagraha at Terekol under the leadership of Alwyn Coelho in 1956. He was arrested and sentenced to five years imprisonment, was released in 1958.

He was honoured by Central Government by awarding Tamrapatra.

After Liberation he was associated with variousSocial and religious activities.

Late LOUIS GABRIEL MENDES

Born on August 4, 1916 Louis Mendes obtained his degree of Law and became member of INC and thereafter became member of NCG. He participated in Quit India Movement. He became Secretary of the Gomantak Praja Mandal in 1939-40. He edited English peridocial 'Gomantak' in 1940 and contributed articles in Konkani in the periodical 'Goa' published from Bombay in 1954. He worked for creating political consciousness among the youth. Due to his nationalist activities arrest warrant was issued against him, his house was raided thrice. He was founder member and General Secretary of the Maritime Labour Union of India. He was General Secretary of the Goan Clubs Federation, Bombay.

After Liberation he was one of the founders of Goa Toddy Tappers Association and was its General Secretary.

He expired on March 7, 1973.

Late NAMDEV VINAYAK RAIKAR

Born on December 30, 1935 at Margao Shri Namdev Raikar had his education in Marathi. He became member of the NCG in 1954 and member of the GLA in 1955; organised Satyagrahi batches, distributed pamphlets, leaflets, hoisted Tricolours in Salcete; in May 1956 with the help of Venkatesh Kunde, set fire to a Portuguese school in Velim, Salcete; planted a time bomb in the bogie of a train which exploded between Chandor and Madgaon railway station; in June 1956 placed a bomb at Madgaon police station; dynamited small bridges, cut the telephone wires, threw hand grenades at the Portuguese military jeeps, attended camps by crossing the borders. He was arrested on 13th August, 1956, beaten and harassed for two months. He was tried by the TMT and was sentenced to 24 years' RI; suffered more than five years and four months imprisonment in Aguada jail. He was released on Liberation day.

He was awarded Tamrapatra by the Central Government.

Late SURYAKANT THALI

Late Thali, who hailed from Anjuna Bardez was born on July 29, 1929. He associated himself with the nationalist activities and became member of NCG in 1946. He offered Satyagraha at Mapusa on October 28, 1946 alongwith other activists. He was arrested, imprisoned and released after about ten days but he continued to participate in underground nationalist activities. He was re-arrested at Collem Railway Station in August 1954 and detained in Panaji Police Custody for 22 days. Later he worked under the guidance of Peter Alvares at Belgaum. He used to bring posters, pamphlets from Belgaum to Goa. He worked for creating political consciousness among the youth and prepared them to Participate in Satyagraha.

He was again arrested on January 26, 1955 alongwith Bala Kakodkar, was tried by TMT and sentenced to ten years imprisonment. He was released in August 1959. He was awarded Tamrapatra by the Central Government in 1972.

Late SHIVNATH BABULI HINDE

Shivnath Hinde from Sankhali involved himself in the freedom movement at young age.

He had his education in Portuguese and in Marathi.

He used to bring posters, flags and other nationalist literature from outside Goa and distribute it at various places in Goa.

He was arrested in October, 1954 at his Sankhali residence by Monteiro. He was tried in TMT and sentenced to 11 years of imprisonment.

He was behind the bars for 11 months and 13 days. Shri Hinde expired in 1972.

He is survived by his wife, five sons, two daughters.

Late TUKARAM RAGHOBA KANKONKAR

Born on July 31, 1931 at Pale-Shirdon Raghoba Kankonkar was attrated towards freedom movement at an young age. He became member of NCG, took out prosessions, held meetings, circulated nationalist newspapers. He was one of the 17 founder members of AGP and participated in armed raids on police outposts; planned and carried out the attack on Mapusa Treasury. He was Commando in charge of the attack on the Manager of the 'Banco Nacional Ultramarino' and seized money from him. He escaped to Dodamarg to avoid arrest, and carried out underground Nationalist activities. He was tried in absent by the Court and was sentenced to 28 years RI. Arrest warrant was issued against him, his father was arrested and harrased in order to extract information of his whereabouts.

He was awarded Tamrapatra by the Central Government.

Late VAMAN BALKRISHNA NAIQUE PRATAPRAO SARDESAI

Late Vaman Sardesai was born on May 25, 1923 at Vadi, Ponda, had his education in Portuguese and 1st year of Escola Medica.

He had no affiliation with any political organisation; was mainly engaged in nationalist propaganda; attended secret group meetings held in Mahalaxmi Marathi School Kanyashala and Modern High School all in Panaji.

He was arrested in December 1947 for distributing 'Jwala' and other underground activities, tried by the TMT and sentenced to seven months' simple imprisonment with suspension of political rights for five years. He joined Colegio Almeida in Ponda and gave it a nationalist direction leading to its closure and subsequent conditional reopening; went to Nagpur via Wardha and tried to involve Goans there in the freedom struggle; in early 1955 worked alongwith Prof. Francisco Correia Afonso in feeding the AIR (Bombay) with nationalist programmes in Konkani and Portuguese; from November 1955 till Liberation in December 1961, he continued to broadcast for the underground nationalist radio station 'Voice of Freedom' on the Goa border alongwith Libia Lobo (now his wife) and Nicolau Menezes.

He participated in the International Seminar of representatives of Portuguese colours in October 1961 in New Delhi helped to prepare leaflets for distribution in Goa during the 'Operation Vijay' and translate important Portuguese documents into English seized during military action;

Late VENKATESH VERENKAR

Venkatesh Verenkar, Son of Krishna Anant Verenkar was born at Verna, Salcete on October 1, 1913. After his Secondary Education in Marathi he become member of Goa Seva Sangh in 1944. Later he became member of NCG in 1946 and worked for social awakening among people. He strived for providing educational facilities in Carmona area and extended financial help to young students.

On 18th June 1946, when the Portuguese police pointed the gun towards Dr. Lohia at Margao meeting, he rushed to shield him. Later on when his two year old daughter was on death bed on account of serious illness and inspite of being fully aware that he would be arrested and persecuted he addressed the public meeting at Ponda defying the ban on October 18, 1946. Subsequently. little before his arrest he received the news of the death of his daughter. When he was produced in the TMT, he was told by the Judge that he would be allowed to attend to the funeral rites of his daughter provided he promised that in future he would participate in the freedom movement. However on his refusal to do so, he was prohibited to attend the funeral rites. He was subjected to brutal physical tortures during his detention.

He expired on October 5, 1973.

Late YADAVENDRA VASUDEV PRABHU DESAI

Born on January 25, 1930 at Cuncolim, Yadavendra Desai had his education in Marathi, Hindi and Portuguese. He was active worker of the NCG from 1953 to 1955. In 1956 he became a member of GLA and worked under the guidance of Peter Alvares, Agustus Alvares, and Ursulino Almeida. He gave up Government service and set up a Printing Press at Margao. He helped the freedom struggle by printing patriotic pamplets, booklets, handbills and distributed them.

He was arrested and his printing press was confiscated. He was tried by TMT and sentenced to eight years RI. He was released on parole after three and half years in August, 1959.

He was awarded Tamrapatra by the Central Government.

Late SADANAND BHIKAJI BONDRE

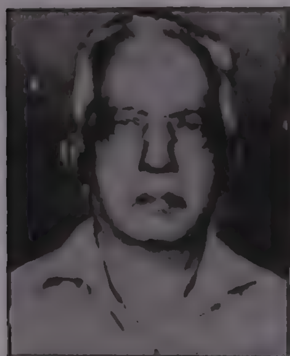
Born at Calangute in Bardez taluka Shri Sadanand Bondre and had his education in Marathi and Portuguese. He became member of AGD and QGO and participated in nationalist activities. He was arrested and imprisoned for more than five months. He was beaten mercilessly during his detention.

Mahabaleshwar Naik, Goving Karpe, Late Smt. Mitra Bir were his other associates.

He expired on May 24, 1998

Late GOVIND GANESH JOSHI

Govind Ganesh Joshi from Torshem Pernem was a 'Poojari' in the area and had contact with the people.

He involved himself with the freedom movement. He used to bring banners, posters and other nationalist literature from Banda and distribute at Mopa and other places in Goa.

Rama Abaji Parab, Keshav Parab, Vishram Tandel, Pandharinath Shirodkar were his associates.

He was arrested around 1954 at his residence at Torshem and underwent imprisonment of one and half year.

He expired on June 30, 1995 at the age of 65.

Shri ANAND VASUDEV SHETYE

Shri Anand Vasudev Shetye was born at Ponda on October 29, 1930.

After having his education in Marathi, Portuguese and English primary he joined the freedom struggle by participating in prabhatferi, holding secret meetings, distributing pamphelets and affixing posters. Due to his involvement in Freedom movement his services were terminated. Nationalist Literature tricolours were seized from his house by the police and also harassed his father.

His associates were Naguesh Naik, Sadanand Borkar and Vishnu Kesarkar.

Shri ANTONIO PEREIRA

Antonio Pereira was involved in the freedom movement at an young age. His brother in law Domingo Aguiar was already in this movement. Shri Pereira being a photographer used to take photographs of Portugues Barracks and their activities and supply to nationalist activists.

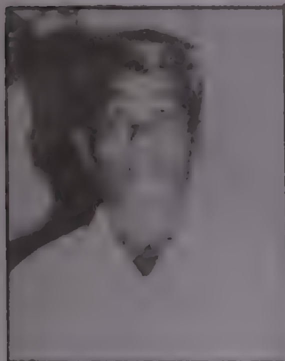
Shri Pereira used to affix posters. distribute pamphlets and do other underground work at Assolna, Velim, Chinchinim, Cuncolim, Bhiwasa and other areas.

Rajaram Desai, Khushali Dessai were his other associates.

Presently, Shri Pereira stays at Cuncolim with his family.

Shri CHANDRAKANT LAXMAN VELIP

Born at Mahalwada, Poinguinim in Canacona Taluka Shri Chandrakant Laxman Velip after completing his education upto marticulation, participated in freedom struggle. He became the member of NCG and attended meetings at Majali and Angadi and brought nationalists pamphlets and posters which he distributed in Goa. He offered Satyagraha alongwith others on Feb. 17, 1955 at Canacona Police Station. Althought he was a minor, he was tried in TMT and sentenced to six years imprisonment and released on January 30, 1958.

He was honoured by Central Government with Tamrapatra.

His associate were Vishwanath Lolienkar, Ramdas Lolienkar, Jaiwant Lolienkar, Balaji P. Desai and Nagesh A. Desai.

Shri HARICHANDRA RAMA KARBHOTKAR

Shri Harichandra Karbhotkar was born on March 8, 1935. He associated himself with the freedom movement at an young age when he was studying in Progress High School at Panaji. He used to read nationalist literature and Kesari.

Monteiro used to beat people to extract information about the activists from them.

Shri Karbhotkar to fight against Portuguese atrocities joined AGD and took training at Belgaum.

He used to bring posters, books, pamphlets and distribute among activists. He also gave books to activists in Aguada Jail.

He participated in some actions against Portuguese. One of the main action was attack on Betim Police Station in which two Portuguese Policemen were killed.

His associates were Manohar Pednekar, Prabhakar Dessai, Bandu Desai , Vishwanath Lawande, Vithaldas Keni, Vishwanath Arolkar and others used to visit his house at Brittona.

He evaded arrest but was awarded 9 years imprisonment in absentia.

He was honoured by the Central Government with the Tamrapatra.

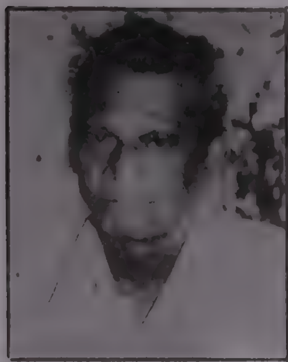
He was felicitated by Penha da France Panchayat after Liberation.

Presently he stays at Brittona with his family.

Shri JIVA BHAGDU GAONKAR

Jiva Gaonkar associated himself with the freedom movement around 1954. National Congress Goa was established in Goa and camps were held at Angdi-Majali. Manohar Prabhu Dessai was incharge of the camp. He came in contact with Parshuram Govind Fal, Peter Alvares and was inspired to participate in Satyagraha.

Shri Gaonkar alongwith 12 others participated in Satyagraha at Canacona on 17th February, 1955 under the leadership of Shri Vishwanath Lolienkar.

Portuguese Police who were aware of this Satyagraha stopped them at Canacona. Their flags were taken away. They were beaten up and were taken to police station.

Shri Gaonkar was tried in TMT and was sentenced to six years of imprisonment. His political rights were suspended for 15 years.

He was detained at police custody at Altinho for about one month and was later shifted to Aguada.

He was released on January 30, 1958 under General Amnesty.

After liberation he was felicitated by Panchayat and other organisations.

Presently he stays with his wife and five daughters at Gaodongri, Canacona.

Shri KASHINATH P. KOLGAONKAR

Kashinath P. Kolgaonkar who hails from St. Cruz in Tiswadi Taluka was born on March 4, 1935. He completed his Primary Education in Marathi. He became member of the AGD and started to take active part in the freedom struggle by supplying arms to freedom fighters, hoisting Tricolours and affixing posters. He was arrested on August 14, 1955 and detained in jail during which time he was severely beaten. He was released on October 26, 1956.

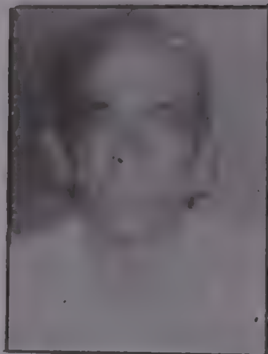

He was awarded Tamrapatra by the Central Government.

He was a Government servant.

Shri KANTA GOPI GHATWAL

Born on May 1, 1936 Shri Kanta Ghatwal had his education Marathi upto standard four.

His brother Sitaram was already in the movement from 1950. Shri Vishwanath Lawande, Prabhakar Sinari, Krishnarao Rane, Kanhoba Naik, Atmaram Mayenkar, Shantaram Gauns were leaders.

He joined the freedom movement under AGD in 1954 and started distributing nationalist literature like 'Deepagriha', 'Jwala' etc.

In March 1956 while going to camp at Amadgao on border three policemen fired at him but he escaped safely.

In 1957 he joined RP and later participated in action on Shirigao mines and other places. He stayed at the camp outside Goa and returned to Goa after liberation.

After liberation he was elected Panchayat member from Shirgao Mulgao Grampanchayat.

Shri KRISHNA DEVAPPA DESAI

Born at Nagorcem in Canacona Taluka on December 25, 1931. Shri Krishna Devappa Desai his education in Marathi and Portuguese Primary.

He became member of the NCG and informed the freedom fighters working in Majali Camp about police activities. He took out a morcha on February 17, 1955 from Gaondongrim to Canacona Police Station alongwith other associates shouting patriotic slogan. He was arrested and jailed for more than 5 years where he was severely beaten. He was even confined to dark cell for a week as punishment for complaining against prevailing conditions in prison.

He was awarded Tamrapatra by Central Government.

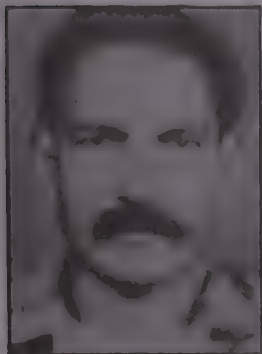
His associates were Manohar Desai, Raya Kale and Shiva Desai.

He is a farmer by profession.

Shri MADHUKAR BALSO NAIK DESAI

Shri Madhukar Balso Naik Desai who hails from Cuncolim in Salcete Taluka was born on March 15, 1934. After completing his education in Marathi, Portuguese Primary and Matriculation, he became the member of AGD and participated in nationalist activities at an young age. He passed secret information regarding Portuguese Government activities to AGD leaders at Majali Camp. He was arrested on April 16, 1955, jailed and released in March, 1957.

He was awarded Tamrapatra by Central Government.

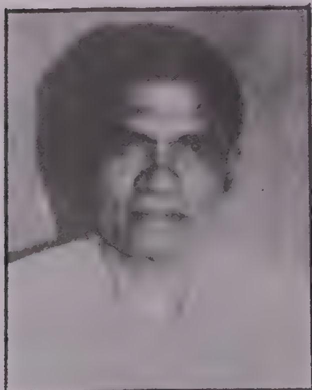
His associates were Madhukar Ganesh Talaulikar, Dattaram Desai, Prabhakar Vaidya, Narayan Naik and others.

He was a Government Servant.

Shri MOHAN VISHNU SHET DANTYE

Presently 62 years old Mohan Dantye stays at Curca. He was born on May 5, 1938 at Gaonkarwada, Bhati in Goa Velha.

He participated in the freedom movement under the banner of National Congress Goa under the leadership of Peter Alvares.

Earlier he came in contact with Kashinath Govekar who contacted him to participate in August 1955 Satyagraha under the leadership of Sindhu Deshpande from Pune. But Sindhu Deshpande was arrested.

Shri Dantye alongwith others Datta Yesu Naik, Khushali Rama Madkaikar were arrested.

He was detained at Panaji police custody for eight days and released.

After liberation he was elected Sarpanch.

Presently he stays with his family at Curca.

Shri NARA'YAN DHARMA SAPTE

Shri Narayan Dharma Sapte was born at Mapusa in Bardez Taluka on August 27, 1941.

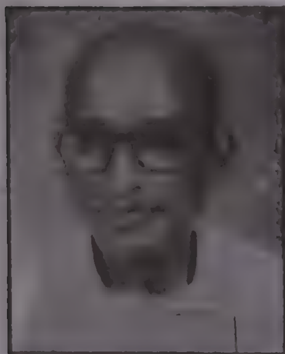
He was the member of NCG and offered Satyagraha on January 26, 1955 at Mapusa. He was arrested and detained in jail and released on August 27, 1959.

He was awarded Tamrapatra by Central Government.

His associates were Rameshwar Lanjekar, Prabhakar Tivrenkar, Shamsunder Naik and others.

He is a coppersmith by profession.

Shri NARAHARI YESHWANT HEDE

Born on July 7, 1935 Shri Narahari Yeshwant Hede had his education upto SSC.

As a young boy he read books of Swami Vivekanand and took inspiration from the books.

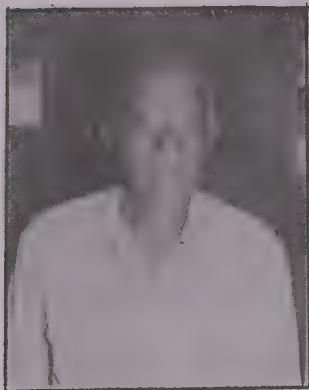
Later he came in contact with Shri Chandrakant Kenkre, Shri Jaikrishna Shirodkar at Shiroda and decided to participate in Satyagraha. But he was arrested alongwith Shri Kenkre and Shri Shirodkar before doing Satyagraha. He was detained in Jail at Panaji for six months and released.

Later after three to four months a Portuguese school at Shiroda was burnt by some other activists. Shri Hede was arrested as suspect and was beaten up severely. Shri Hede convinced Portuguese Police that he is Satyagrahi and did not believe in such violence. He was released after three weeks.

Presently he stays at Curti Ponda with his family.

Shri PRABHAKAR NARAYAN SHENVI MATHA

Born on 2nd December, 1932, at Taleigao, Shri Matha presently stays at Borim. Educated upto S. S. C. in New Era High School, Margao. As a student Shri Matha was attracted towards freedom movement influenced by Ram Manohar Lohia during his activities in Margao. Shri Matha alongwith his student colleagues participated in the Satyagraha at Margao on May 4, 1947.

When his brother Shri Ramnath Matha, with whom he was staying, came to know about his activities asked him to leave the house and then went to stay at the house of Shri Damodar Kawarkar and started his activities again. He distributed flags and patriotic literature to the activist a and people at different points.

On 2nd July, 1954, Shri Matha was called by Rock Santan Fernandes to carry his colleagues Prabhakar Sinari, Prabhakar Vaidya and others who were in hide outs in the Chandor jungles. Shri Matha while driving them in a car was stopped at Chandor by the Portuguese Police . Other in the car fled in the jungle. Shri Matha was questioned about the indentity of the persons who were in the car. He refused to reveal the identity and hence was beaten up and hit with bullets. Total eight bullets were fixed on him and he fell unconscious. He was shifted to Margao Police Station. Seeing his serious injuries, he was immediately shifted to Ribandar Hospital, where he was operated and was under treatment for one month and 23 days.

After he recovered substantialy, his statement was recorded by the Police and he was shifted to Aguada Jail. He was released in 1957. He was alone in the cell for two and a half years.

Shri RAGHUNATH P. KOLGAONKAR

Shri Raghunath P. Kolgaonkar was born at Candolim in Bardez Taluka on October 5, 1927. He was the member of AGD. He transported weapons, hoisted tricolours and affixed posters for which activities he was arrested on August 14, 1955 and Jailed.

He was awarded Tamrapatra by Central Government in 1973.

Shri RAVINDRA VASUDEV SIRSAT

Shri Ravindra Vasudev Sirsat was born on November, 27, 1930 at Calangute, Bardez.

He involved himself with the freedom movement and worked under Peter Alvares in INC (Goa) and offered Satyagraha under the same political organisation on January 26, 1955. He was arrested tried in JMT and sentenced twelve years imprisonment but he was released on August 27, 1959.

He was secretary of INC (Bardez Branch). He was the member of PCC. In 1946 the students established 'Vidyarthi Sanghatana' under the guidance of Shri Nath Pai, M.P. for the political purpose and he was one of the member of the Committee. This Sanghatana opened Libraries, one at Dattawadi Mapusa under the name 'Sushama Bal Vachanalaya' and the other at Asonora 'Subhash Bal Vachanalaya'.

After liberation Vidhyarthi Sanghatana was re-organised as 'Mapusa Yuvak Sangh' and he was the Treasurer of the same Sangh. Later he was elected Councillor from ward No. 13 of Mapusa Municipal Council. Presently he stays at Sirsatwada, Ansabhat, Mapusa.

Shri RAJARAM Y. N. DESSAI

Shri Rajaram Yeso Dessai was born on December 21, 1935 at Cuncolim.

While studying at MPS High School, Murida Cuncolim he alongwith other classmates came in contact with Peter Alvares who gave them booklets to make young members for NCG.

Shri Dessai became member of NCG in 1953-54, worked for NCG for some time and later attracted towards AGD and participated in violent actions. He participated in blasting of small bridges and action on Cuncolim Police Station. He was arrested same night and was released. Again on second day he was arrested and detained for about a month.

Later he want to camp at Majali and stayed there.

He participated in action at Saljini Military Post, Pollem Custom Check Post etc.

He came to Goa alongwith Military during Liberation in 1961.

Presently, Shri Dessai stays at Murida, Cuncolim with his family.

Shri RAGHUNATH GANESH GARUDI DESAI

Raghunath Ganesh Garudi Desai who hails from Siolim in Bardez Taluka was born on April 22, 1909.

He joined the AGD and participated in processions, meetings, hoisted tricolours and distributed handbills. Attacking the Chodan Police stations he seized arms and ammunitions. He was arrested, beaten severely and jailed for his activities.

He was awarded Tamrapatra by the Central Government on August 15, 1972.

His associates among others were Ganpat Savoiverenkar, Sitaram Kubal and Digambar Halankar.

Shri Raghunath Desai is a Carpenter by profession.

Shri SHRIPAD NARAHARI KHARANGATE

Shripad Kharangate was born at Carmona, Salcete on November 22, 1940. He had his education in Marathi and Portuguese. He became member of the NCG, then member of the GLA and thereafter member of the AGD attended the NCG camp held at Zambaulim, Quepem in 1954 and was entrusted with the task of affixing posters, hoisting tricolours etc. He offered Satyagraha on 15th August 1955 near Municipal Garden, Madgaon; was arrested detained in police custody. But was released on 15th September 1955. He hired two rooms at Madgaon in order to store the arms and ammunition seized by the AGD workers in the raids on mines and police stations. He planted bombs at Vasco Harbour, at Colem railway station, military garage at Gogol, Madgaon and in the ferry carrying police personnel from Ribandar to Divar. He set a fire the Government godown at Cortalim and Escola Tecnica of Madgaon, handprinted posters. leaflets and tricolours and attacked two police guards at Banastarim bridge.

He was arrested tried by the TMT twice and sentenced to 14 years' RI. He was released in 1960 due to the general amnesty; to avoid further arrest he escaped to Neturlim and from there to Dandeli; Joined the AGD camp at Belgaum, worked at Dodamarg and Vazrem centres of the AGD.

Shri SHIDHAR ANANT PAINGUINKAR

Born on June 4, 1932 at Poinguinim in Canacona Taluka Shri Sridhar Anant Poinguinkar offered Satyagraha at Poinguin on Jan. 1955. He was sentenced to 12 years imprisonment but released after 4 years and nine months.

He was awarded Tamrapatra by Central Govemment.

He is a teacher by profession.

Shri SHRIKANT RAMDAS NAIK KARMALI

Shri Shrikant Ramdas Naik Karmali hails from Kakoda in Quepem Taluka. Bom on September 18, 1938. Shri Karmali did his education in Marathi Primary. He was a member of the NCG where he helped his elder brother Naguesh Karmali in his activities. He participated in nationalist activities by affixing posters, hoisting Tricolours etc. in front of Quepem Court. He was arrested on September 1954 and detained in police custody, where he was severely beaten. However he was released on October 12, 1954 being a minor. He continued participating in underground nationalist activities.

His associates were Prabhakar Bhembre, Guni Zambaulikar and Narsinha Hegde Desai.

Shri SHIVRAM SUBHA SALGAONKAR

Shri Shivram Subha Salgaonkar who hails from St. Cruz village in Tiswadi taluka was born on May 10, 1931. He did his education in Marathi primary. He participated in the freedom movement by becoming active member of AGD whose leader he kept informed about the activities of police and military. He conducted propaganda for political awakening among people. He was arrested and sentenced to 10 years imprisonment and beaten during detention. Although he was released on August 22, 1959, he was kept under police surveillance for about one and half year.

He was the member of INC after Liberation while from 1977 he became member of the JP and later Janata Dal.

He was awarded Tamrapatra by the Central Government in 1972.

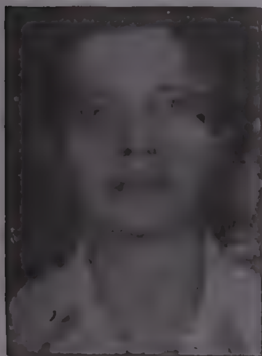
He was elected Sarpanch and member of Goa Velha Village Panchayat.

His associates were Soiru Diukar, Manohar Santinerkar and others.

Shri SHAMBA PUNDALIK TILVE

Shamba Pundalik Tilve who hails from Shamei-Kirlapal in Sanguem Taluka was born on June 15, 1937. He completed his education in Marathi primary.

He became the member of AGD, and helped the nationalist leaders to cross the borders. He inspired villagers to participate in freedom movement. He was arrested and imprisoned for 18 months.

He was awarded Tamrapatra by Central Government in 1972.

His associates were Kushali Desai, Tony Fernandes, Rajanikant Kenkre and others.

Shri TUKARAM SUKHA AGARWADEKAR

Shri Tukaram Sukha Agarwadekar who hails from Siolim in Bardez taluka was born on June 8, 1920.

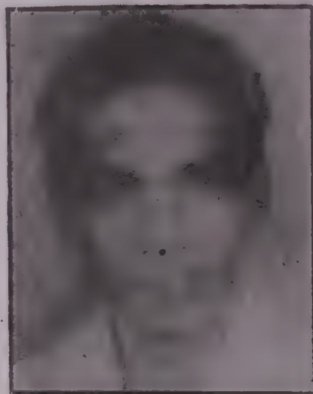
He became the member of AGD and was actively involved in the freedom movement. He supplied information, participated in armed attacks under the leadership of Prabhakar Sinai and Vishwanath Lawande, dynamited Castlerock trolly, Hankane, Majali and Galeili out posts, attacked, police out-post at Dhabel, Daman and Dynamited bridge.

His associates were his brother-in-law Bala Mapari and his brothers Yeshwant Agarwadekar and Vasudeo Agarwadekar.

He is a farmer by profession.

Shri TUKARAM HARI GAOKAR

Tukaram Gaokar was born on August 8, 1934. As a young boy he participated in fatmers agitation at Mayem under the leadership of Atmaram Mayenkar.

He became member of NCG and later member of AGD.

He was arrested on June 3, 1948 for actively supporting the underground movement of the AGD and detained in Bicholim Police Custody. After four days he succeeded in making a bold escape from the custody and crossed the Indian border.

He was tried by the TMT in absentia and sentenced to 24 years imprisonment.

Later he joined AGD and participated in Nagar Haveli Liberation. After his return to Goa he was in charge of the Vazrem Centre of AGD. He participated in several armed actions.

He was honoured by the Central Government by awarding Tamrapatra and a scroll of honour by Dadra and Nagar Haveli Government.

Shri VISHWANATH PADMAKAR SAWAIKAR

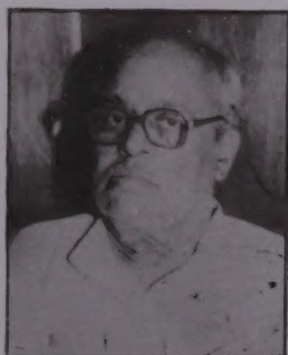
Shri Vishwanath Padmakar Sawaikar was born at Savoi Verem, in Ponda Taluka on February 24, 1925. He has studied upto S.S.C. He became the member of the AGD. He provided food and shelter to the underground freedom fighters. He was imprisoned for seven months on suspicion for his connections with the assassination of Custodio Fernandes.

He is an agriculturist by profession.

Shri VINAYAK SOIRO USGAONKAR

Born on July 26, 1933 at Usgao Shri Vinayak Usgaonkar had his primary education in Goa and higher education at Hallyal in Karnataka. After SSC he came in contract with Barrister Nath Pai, Peter Alvares at Belgaum and was attracted towards freedom movement of Goa.

He participated in Satyagraha at Paiguinim on August 16, 1955 under the leadership of M. A. Maniar. This group of 40 Satyagrahis was arrested, to severaly beaten up and was taken to border and released.

Later he came in contact with Goa Liberation Army. Augustin Alvares, Shivaji Dessai were leaders. Shri Usgaonkar participated in action at Bicholim mines.

Later he came in contact with Apa Karmalkar. The Group of Apa Karmalkar known as Antarali was arrested which included Adv. Tamba, Pawaskar from Mopa and other. Shri Usgaonkar was awarded 14 years of RI in absentia. Later he escaped to Mumbai and returned to Goa in 1968.

He was awarded Tamrapatra and honoured by the Central Government. Presently he stays at Porvorim with his family.

DESIGNED AND PRODUCED BY
DEPARTMENT OF INFORMATION AND PUBLICITY,
GOVERNMENT OF GOA.

PRINTED AT THE GOVERNMENT PRINTING PRESS,
PANAJI-GOA, 1999